

5.10.2020

VÄYLÄ/2528/00.01.01/2019

Säädösperusta

Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005) 100 a §
Tieturvallisuusdirektiivi, Tunnelidirektiivi

Korvaa/muuttaa

Tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmä käsikirjan 16.4.2020

Asiasanat

Turvallisuusjohtaminen, tienpito

Tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmä, Käsikirja

Väyläviraston johtoryhmä on käsitellyt ja pääjohtaja on hyväksynyt käyttöön tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmän.

Voimassa 5.10.2020 alkaen toistaiseksi.

Huomioithan, että osa linkityksistä toimii vain ollessasi Väyläviraston sisäisessä verkossa.

Pääjohtaja Kari Wihlman

Kehitysjohtaja Raimo Tapio

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Asian on esitellyt Kehitysjohtaja Raimo Tapio ja ratkaissut Pääjohtaja Kari Wihlman.

5.10.2020

Versio	Muutoshistoria	Pvm ja laatinut
1.1	Toinen julkaistava versio: pieniä rakennetta selkeyttäviä muutoksia ja linkit päivitetty	16.4.2020 Ranta-aho Anne
1.2	ver.3: Tehty pieniä rakennetta selkiyttäviä muutoksia sekä täsmennyksiä tekstiosaan, mm. riskienhallinnan menettelyt, siltojen ylläpito ja turvallisuus, tienpidon sopimus- ja lupatehtävät, omaisuuden hallinta, vahingonkorvausasiat sekä omavalvonta. Linkityksiä on päivitetty ja lisätty	17.9.2020 Ranta-aho Anne & Sotavalta Pia

Korvattu 8.11.2021

Sisältö

1 TIENPIDON TURVALLISUUSJOHTAMINEN	6
2 TERMIT JA KÄSITTEET	7
3 ORGANISAATION TOIMINTAYMPÄRISTÖ	9
4 JOHTAMINEN	11
4.1 Johtajuus ja sitoutuminen	11
4.2 Väyläviraston turvallisuusperiaatteet	11
4.3 Organisaation roolit, vastuut ja valtuudet	11
4.3.1 ELY-keskusten liikenne ja infrastruktuuri –vastuualueen ohjaus	12
4.3.2 Organisaation osallistaminen.....	13
4.4 Sidosryhmien tarpeiden ja odotusten ymmärtäminen.....	14
4.4.1 Tutkimus- ja kehitysyhteistyö.....	14
5 SUUNNITTELU	14
5.1 Riskienhallinta	14
5.1.1 Tienpidon riskienhallinta	15
5.1.2 Toimet riskeihin puuttumiseksi.....	15
5.2 Turvallisuustavoitteet ja niiden suunnittelu	16
5.2.1 Vaatimukset ja tavoitteet turvallisuustoiminnalle	16
5.2.2 EU Komission poliittiset suuntaviivat.....	16
5.3 Toiminnan suunnittelu.....	17
5.3.1 Alueellisen liikenneturvallisuustyön suunnittelu.....	17
5.4 Varautumis- ja valmiussuunnittelu	17
6 TUKITOIMINNOT	18
6.1 Resurssit	18
6.2 Pätevyys ja osaaminen	19
6.3 Tietoisuus ja viestintä.....	19
6.3.1 Turvallisuusjohtamisjärjestelmään liittyvä viestintä	20
6.3.2 Tilastot.....	20
6.3.3 Liikenteen asiakaspalvelu.....	20

6.3.4	Turvallisuustoimintaan liittyvät asiakaspalautekanavat.....	20
6.4	Dokumentoitu tieto.....	21
6.4.1	Dokumentoidun tiedon kokonaisuus	21
6.4.2	Tekniset- ja turvallisuusohjeet	21
6.4.3	Säädösten hallinta.....	22
6.4.4	Turvallisuusjohtamisjärjestelmän ajantasaisuuden varmistaminen	22
7	TOIMINTA	22
7.1	Tienpidon turvallisuustoiminnan suunnittelu ja ohjaus.....	22
7.1.1	Lakisääteiset turvallisuustehtävät	22
7.1.2	Vaarallisten aineiden kuljetukset (VAK).....	23
7.1.3	Tasoristeysturvallisuus.....	24
7.1.4	Siltojen ylläpito ja turvallisuus	24
7.1.5	Tieliikennetunneleiden turvallisuus	25
7.1.6	Palo-, pelastus- ja onnettomuusharjoitukset	27
7.1.7	Tienpidon vahingonkorvausasiat ja maateille jätettyjen ajoneuvojen siirtäminen	27
7.1.8	Tienpidon lupa- ja sopimustehtävät.....	28
7.1.9	Toiminta tiealueella	29
7.2	Omaisuuksien hallinta	30
7.2.1	Tieverkon kehittäminen	30
7.2.2	Tiehankkeiden suunnittelu	30
7.2.3	Tiehankkeiden toteutus	31
7.2.4	Tieverkon kunnossapito.....	31
7.3	Palveluiden hankinta	32
7.3.1	Hankinnat ja hankintaprosessi	32
7.3.2	Alihankintaketjujen hallinta tienpidossa	33
7.3.3	Liikenteenohjauksen palvelusopimus	33
7.3.4	Projekti-, urakka- ja hankesopimus kokonaisuus	34
7.3.5	Varautumisvelvoitteet osana palveluntuottajan tehtäviä.....	35
7.4	Muutosten hallinta	35
7.4.1	Toimintaympäristön muutosten hallinta	35
8	SOPIMUKSEN MUKAISUUDEN VALVONTA.....	35
8.1	Suunnittelutoiminnan valvonta	36
8.2	Rakennustoiminnan työmaavalvonta	36
8.3	Kunnossapitotoiminnan valvonta	37
8.4	Liikenteenohjaustoiminnan valvonta	37

9	TURVALLISUUSTOIMINNAN ARVIOINTI	38
9.1	Turvallisuustoiminnan seuranta (mittaus, analysointi ja arviointi) Väylävirastossa ja ELY-keskuksissa	38
9.1.1	Johdon viikkokatsaukset	39
9.1.2	Kolmannesvuosiraportit	39
9.2	Johdon katselmus	39
10	TOIMINNAN JATKUVA PARANTAMINEN	40
10.1	Turvallisuuspoikkeamien hallinta ja toimintaan puuttuminen	40
10.1.1	Turvallisuuspoikkeamien kirjaaminen	40
10.1.2	Onnettomuustutkintakeskuksen tutkintaselostusluonnokset ja selvityspyynnöt	40
10.1.3	Tutkijalautakuntien tutkintaselostukset	41
10.1.4	Turvallisuutta kehittävien toimenpiteiden toteuttamisen ja vaikuttavuuden seuranta	41
10.1.5	Toiminta vastoin sääntöjä	41
10.2	Onnettomuuksista ja vaaratilanteista oppiminen	41
10.3	Tienpidon omavalvontaohjelma	41

Korvattu 8.11.2021

5.10.2020

1 Tienpidon turvallisuusjohtaminen

Vaatimus Väyläviraston tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmästä (TPJJ) perustuu [lakiin Liikennejärjestelmästä ja maanteistä \(503/2005\) 100 a §](#) 1.8.2018 alkaen (jäljempänä LIMTL). Lisäksi käsikirjaa laadittaessa on sovellettu kansainvälistä standardia ISO/DIS 39001 (Road Safety Management Systems - Requirements with guidance for use).

Väylävirasto on valtion tieverkon tienpitäjä ja sen tulee varmistaa tieverkon toimintavarmuus, turvallisuus, luotettavuus sekä siellä liikkuvien, liikennöivien ja työskentelevien henkilöiden turvallisuus. Liikennejärjestelmän kehittämisellä, ennakoivalla omaisuudenhallinnalla sekä yhtenäisellä tilaajatoiminnallaan virasto varmistaa, että se palvelee yhteiskunnan ja väylien käyttäjien odotuksia sekä tavoitteita sille asetetun tehtävän mukaisesti.

Tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmän käsikirja kokoaa yhteen Väyläviraston johtamisen, toimintojen ja toimialojen vastuut, riskienhallinnan kokonaisuuden ja ennakoivan turvallisuustyön menettelyt tienpidossa sekä operatiivisen toiminnan menettelyt. Tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmä täydentää Väyläviraston johtamisjärjestelmää tienpidon näkökulmasta.

Toimittaessa valtion maantien, rautatien sekä vesiväylien rajapinnassa tulee toiminnassa lisäksi huomioida kyseiseen liikennemuotoon liittyvät määräykset ja toiminnassa noudatettavat ohjeet sekä ympäristömääräykset ja ohjeet osana kaikkea Väyläviraston toimintaa. Toiminnassa tulee lisäksi ottaa huomioon muiden osapuolien vaatimukset (Puolustusvoimat, Poliisi, kaupungit, kunnat, energia- ja teollisuustoimialat).

Väyläviraston käytäntöön määritettyjen toiminta- ja menettelymallien kautta palveluntuottaja varmistuu, että se toimii valtion tieverkolla asetettujen vaatimusten mukaisesti. Palveluntuottaja toimii sopimusperustaisesti ja muutokset sopimukseen viedään muutoksenhallinnan mukaisesti, pl. laeista ja asetuksista tulevat pakolliset vaatimukset. Väyläviraston kanssa sopimussuhteessa olevalta palveluntuottajalta edellytetään omaan toimintaan liittyvää riskienhallintaa ja omavalvontaa.

Tämä turvallisuusjohtamisjärjestelmän käsikirja ei kuvaa palveluntuottajien tai ulkopuolisten toimijoiden, kuten sidosryhmien turvallisuusjohtamisen omia menettelyitä. Väylävirasto valvoo palveluntuottajan toimintaa kohdistamalla omavalvontaa mm. palveluntuottajien omiin turvallisuusjohtamisjärjestelmiin.

Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 3 a -luvussa esitetään tienpidon turvallisuuden hallintaan liittyvät vaatimukset Euroopan laajuisen tieverkon maanteillä sekä [Tieturvallisuusdirektiivin](#), [Tunnelidirektiivin](#) ja [LjMTL:n](#) Väylävirastolta edellyttämät TEN-T-verkkoon kohdistuvat liikenne-turvallisuuden johtamismenettelyt.

5.10.2020

2 Termit ja käsitteet

ELY-keskus, alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Monialaiset ELY-keskukset kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Keskuksia on 15 kpl. Keskuksia ohjaavat työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä Väylävirasto. ELY-keskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla.

ELY-keskusten liikenne- ja infrastruktuurivastuullisia alueita on kaikkiaan yhdeksän; Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kaakkois-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Savo, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi. ELY-keskukset vastaavat tienpidosta alueillaan Väyläviraston ohjeiden mukaisesti.

Tässä käsikirjassa ELY-keskusten liikenne- ja infrastruktuurivastuualueista käytetään nimitystä ELY-keskus, paitsi kun on olennaista täsmentää tarkemmin.

Extranet on palveluntuottajille suunnattua Väyläviraston palvelu, jonka kautta tarjotaan yhteistyökumppaneiden käyttöön sovelluksia ja tietopalveluja, joiden käyttöön ei välttämättä edellytetä erillistä sopimusta tai tilausta Väylävirastolle tehtävästä työstä.

HARJA, kunnossapidon raportointi- ja seurantajärjestelmä, jonka kautta tilaaja, urakoitsijat, konsultit ja urakanvalvojat voivat seurata reaaliaikaisesti alueurakoiden tilannetta. HARJA:aan raportoidaan maanteiden hoidon ja päällysteiden korjauksen urakoiden toteumat sekä vesiväylien osalta kanavat.

IVAR, investointihankkeissa käytössä oleva Väyläviraston ohjelma.

ITMF, Intelligent Traffic Management Finland Oy on TMFG:een tytäryhtiö ja vastaa tieliikenteen käytännön ohjauksesta ja hallinnasta.

Liikennejärjestelmä: kaikki liikennemuodot kattava henkilö- ja tavaraliikenne, niitä palveleva liikenneverkko, viestintäyhteydet ja tiedot sekä liikenteen palveluista, liikennevälineistä ja liikennettä ohjaavista järjestelmistä muodostuva kokonaisuus.

Liikenteen asiakaspalvelukeskus on valtakunnallinen Väyläviraston, ELY-keskusten ja Traffic Management Finland Groupin yhteinen maantie-, rata- ja vesiväyläasioiden neuvontapalvelu, joka on keskitetty Pirkanmaan ELY-keskukseen

Palveluntuottajalla tarkoitetaan Väyläviraston ulkopuolista, tienpitoa tuottavaa toimijaa, joka on sopimussuhteessa Väylävirastoon tai ELY-keskukseen.

5.10.2020

Sidosryhmällä tarkoitetaan Väyläviraston ulkopuolisia toimijoita, elinkeinoelämää laajasti, yrityksiä sekä tienpidon ammattilaisia mm. urakoitsijat ja asiantuntijat. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Palvelut* > *Asiakkuus* > *Sidosryhmäyhteistyö*

TARVA on maateillä ja rataverkolla käytettävä turvallisuusvaikutusten arviointiohjelma, joka yhdistää saman tyyppisten väylien onnettomuusriskit ja onnettomuushistorian. Lisätietoa: www.tarva.net

TEN-T-verkko (Trans-European Transport Network), tarkoitetaan Euroopan laajuista liikenneverkkoa, joka muodostuu tieliikenteen, rautateiden, merenkulun ja ilmailun tärkeimmistä väylistä. TEN-T jaetaan kahteen tasoon: ydinverkkoon, joka on suunniteltu rakennettavaksi vuoteen 2030 mennessä, ja kattavaan verkkoon, joka on suunniteltu rakennettavaksi vuoteen 2050 mennessä.

Tieliikenneturvallisuus on tieliikenteen turvallisuuteen liittyvät olosuhteet ja tekijät, ja muut tieliikenteen tapahtumat, joilla on vaikutus tai potentiaalinen vaikutus onnettomuuden syntyyn.

Tienpito maanteiden suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito ja liikenteen hallinta sekä näihin liittyvä tiedon tuottaminen ja ylläpito.

TILU-järjestelmä on tienpidon lupajärjestelmä, joka sisältää mm. seuraavia lupia: johto- tai kaapeliluvanpa, liittymälupa, suoja-alueelle rakentamisen poikkeamislupa

TMFG, Traffic Management Finland Group on yhtiö, joka vastaa liikenteenohjauspalveluiden tuottamisesta maalla, merellä ja ilmassa.

TURI, turvallisuuspoikkeamien ja riskienhallinnan tietojärjestelmä.

Turvallisuusjohtaminen: Turvallisuusjohtamisella tarkoitetaan tässä dokumentissa kokonaisvaltaisia ja tavoitteellisia toimenpiteitä tieliikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden varmistamiseksi ja kehittämiseksi valtion omistamalla teillä. Turvallisuusjohtaminen on suunnitelmallista ja tuloshakuista toimintaa, jolla pyritään määrätietoisesti vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja vahingoista aiheutuvien menetysten minimointiin. Turvallisuusustyön kehittäminen on synnyttänyt johtamisjärjestelmiksi kutsuttuja turvallisuuden parantamiseen tähtäävien toimintojen ohjaus- ja hallintajärjestelmiä. Järjestelmät perustuvat yleisiin hyviin johtamistavan periaatteisiin.

Turvallisuustehtävä on turvallisuusmenettelyihin ja turvallisuusjohtamiseen liittyvä tehtävä. Turvallisuustehtävä voi olla myös operatiivinen tehtävä.

5.10.2020

3 Organisaation toimintaympäristö

Väylävirasto on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva keskushallinnon virasto, joka väylänpitäjänä vastaa tie-, rata- ja vesiväylien palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan väyläverkon toimivuutta, automatisaatiota, liikenteen turvallisuutta, kestävästä kehitystä osana liikennejärjestelmän kokonaisuutta sekä alueiden ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja tasapainoista kehitystä.

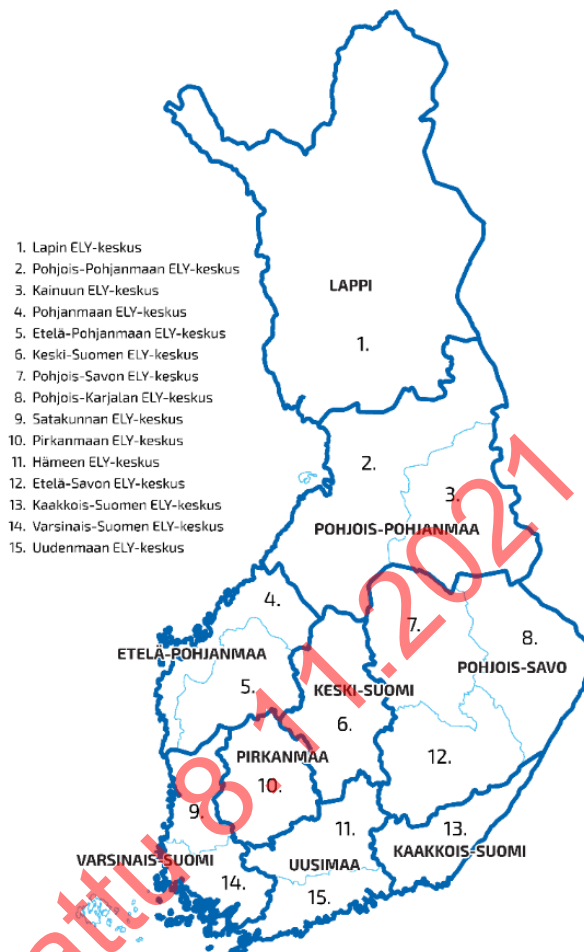
Toimintaympäristönä on Suomen valtion omistama ja Väyläviraston hallinnoima maantieverkko. Suomen tieverkko käsittää maantiet, kunnalliset katuverkot ja yksityistiet. Suomen tieverkon pituus on noin 454 000 kilometriä. Tästä yksityis- ja metsäautoteiden osuus on noin 350 000 kilometriä ja kuntien katuverkkojen 26 000 kilometriä. Väyläviraston vastuulla olevien valtion maanteiden yhteispituus on noin 78 000 kilometriä. Maanteistä noin 27 000 kilometriä on sorateitä.

Suomessa maantiet ja kunnallinen katuverkko palvelevat kaikkia käyttäjäryhmiä. Valta- ja kantateitä eli pääteitä on reilut 13 000 kilometriä, josta moottoriteitä noin 900 kilometriä. Suurin osa tiepituudesta, 64 900 kilometriä, on seutu- ja yhdysteitä. Ne edustavat liikenteestä vain runsasta kolmannesta. Jalankulku- ja pyöräilyväyliä on hieman yli 5000 kilometriä. Lisätietoa: www.vayla.fi > Liikenneverkko > Tieverkko

Väylävirasto vastaa suurten hankkeiden toteutuksesta. Lisäksi Väylävirasto vastaa Väylävirastosta annetun lain 2 §:n 6 kohdan ja ELY-keskuksista annetun lain 8 §:n nojalla ELY-keskusten toimialaohjauksesta toimialallaan sekä tienpidon yhteensovittamisesta ELY-keskuksissa.

ELY-keskukset vastaavat maantieliikenteen sujuvuudesta ja turvallisuudesta alueillaan.

5.10.2020

Kuva 1. ELY-keskukset ja tummennetulla rajalla yhdeksän liikennevastuullista ELY-aluetta.

ELY-keskusten vastuulla oleva tienpito on teiden hoitoa, kunnossapitoa, parantamista ja pienempiä tihankkeita. ELY-keskukset turvaavat teiden päivittäisen liikennöinnin kesä- ja talvihoidon toimenpiteillä. Lisäksi ELY-keskukset huolehtivat teiden kunnosta esim. päällysteitä uusimalla, parantamalla teiden rakenteita sekä korjaamalla siltoja ja kelirikosta kärsiviä so-rateitä.

Tarkempi ELY-ohjauksen kuvaus löytyy Väyläviraston johtamisjärjestelmästä. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Organisaatio* > *Johtaminen* > *Johtamisjärjestelmät*

Väylävirasto hankkii tieliikenteen hallinta- ja ohjauspalvelun TMFG:ltä. Palvelukokonaisuus ja toiminnan laadunhallinnan menettelyt ovat osa Väyläviraston ja TMFG:n palvelusopimusta. Palvelusopimus määrittää tieliikenteen ohjauksen palvelukokonaisuuden tehtävät ja, että työt tehdään ammattitaitoisella henkilöstöllä toimintaan määritettyjen palvelutasovaatimuksien mukaisesti, huomioiden palvelu- ja työtehtävään liittyvät laatu- ja turvallisuusvaatimukset.

4 Johtaminen

Tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmä perustuu Väyläviraston johtamisjärjestelmään ja työjärjestykseen. Väyläviraston johtamisjärjestelmä kuvaa, miten Väyläviraston johtamisen, organisaation sisäiset menettelyt ja toiminnan ohjeet muodostavat kokonaisuuden, joka tukee strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Väyläviraston johtamisjärjestelmä nivoo yhteen tavoitteet, toiminnan ja sen ohjeet, vastuut, riskienhallinnan, resurssien jakamisen, toiminnan ja tulosten seurannan sekä jatkuvan parantamisen menettelyt. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > Organisaatio > Johtaminen > Johtamisjärjestelmät

4.1 Johtajuus ja sitoutuminen

Väyläviraston johtaminen, sitoutuminen ja johtoryhmän kokoonpano sekä viraston toimintaa ohjaavat strategiat ja arvot esitetään viraston johtamisjärjestelmässä. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > Organisaatio > Johtaminen > Johtamisjärjestelmät

Tienpidon turvallisuuteen liittyviä asioita käsitellään viraston johtoryhmän, toimialojen johtoryhmien sekä osastojen ja yksiköiden kokouksissa. Positiivinen ja kannustava viestintä sekä henkilöstön kuuleminen edistävät tavoitteellista turvallisuuskulttuuriin kehittämistä sekä tienpidon turvallisuuden kehittämisessä. (ks. myös 4.3.2)

Johtoryhmän pöytäkirjat on nähtävissä [Väyläviraston intranet](#) > Johtaminen > Johdon kokousaineistot

4.2 Väyläviraston turvallisuusperiaatteet

Väyläviraston turvallisuustoimintaa ohjaavat Väyläviraston turvallisuusperiaatteet. Väyläviraston turvallisuusperiaatteet sitouttavat turvallisuuteen ja tukevat osaltaan viraston arvoja sekä viraston lakisääteisten tehtävien hoitamista ja asetettuihin tavoitteisiin pääsemistä.

Väyläviraston strategiaan perustuvat turvallisuusperiaatteet huomioivat liikennejärjestelmän turvallisuuden ja toimivuuden myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Turvallisuuden peruseriaate on, että vaaratilanteet voidaan ennakoida ja onnettomuudet torjua. Väyläviraston turvallisuusperiaatteet on tallennettu [Väyläviraston intranet](#) > Palvelut > Turvallisuus

4.3 Organisaation roolit, vastuut ja valtuudet

Väyläviraston organisaatio, tuki ja operatiivisiin toimintoihin liittyvät vastuut esitetään viraston intranetissä. [Väyläviraston intranet](#) > Organisaatio > Johtaminen > Viraston johtaminen

5.10.2020

Pääjohtajan, turvallisuusjohtajan, toimialajohtajien sekä toimintojen johtajien sekä osastojen ja yksiköiden vastuut tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmään, riskienhallintaan ja toiminnan kehittämiseen on kuvattu sisäisesti käytössä olevassa työjärjestyksessä. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Organisaatio* > *Johtaminen* > *Työjärjestys ja taloussääntö*

Väyläviraston organisaation pääpiirteet esitetään myös Väyläviraston verkkosivuilla www.vayla.fi > *Väylävirasto* > *Tapamme toimia* > *Organisaatio*

4.3.1 ELY-keskusten liikenne ja infrastruktuuri –vastuualueen ohjaus

Väylävirasto vastaa maantieverkon omistajan tehtävistä ja muista tienpidon tehtävistä. Väylävirasto ohjaa ELY-keskuksia tienpidon tehtävissä. ELY-keskusten toimintaa ohjaa ELY-keskusten ja ohjaavien tahojen välinen tulossopimus sekä toimintalinjat, ohjeet ja sovitut toimintamallit, mm. hankinnan ohjeistus. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Organisaatio* > *Johtaminen* > *Tulosohjaus*

Väylän *pääjohtaja* johtaa ELY-keskusten ohjausta Väylävirastolle kuuluvissa asioissa. Väylän pääjohtaja nimittää ELY-keskusten liikenne- ja infrastruktuurivastuualueiden johtajat.

Pääjohtaja asettaa Väyläviraston ja ELY-keskusten asiantuntijoista koostuvia yhteistyöverkostoja, joiden tehtävänä on tukea linjaorganisaatioiden toimintaa ja osaltaan varmistaa asioiden riittävän laaja-alainen valmistelu sekä yhtenäiset menettelyt eri puolilla maata. Yhteistyöverkostojen toiminnalla ei ole vaikutusta virastojen organisaatioyksiköiden työjärjestyksen mukaisiin tehtäviin eikä vastuisiin. Yhteistyöverkostojen puheenjohtajista, jäsenten nimeämisestä, tehtävistä, toimikaudesta, vastuista ja raportoinnista määrätään asettamispäätöksessä. Yhteistyöverkostojen toimintaa seurataan ELY-ohjausryhmässä.

Toiminnanohjaus, talous ja turvallisuus -toimiala vastaa ELY-johtajan koordinoimana ELY-keskusten ohjauksesta. Toimiala huolehtii myös ELY-keskusten kanssa tehtävien tulossopimusten valmistelusta ja sopimusten toteutumisen seurannasta sekä ELY-keskuksille osoitettujen väylänpidon määrärahojen myönnoistä ja niiden seurannasta.

Väylän *ELY-ohjaustoiminto* vastaa ja huolehtii ELY-ohjausryhmän johtamisesta, ohjauksen koordinoinnista ja ohjaukseen liittyvien asioiden valmistelusta, ELY-yhteistyöverkostojen toiminnan seuraamisesta sekä osallistuu Pirkanmaan ELY-keskuksen keskitettyjen tienpidon lupa- ja asiakaspalvelutoimintojen ohjaukseen.

Tieliikennejohtaja tukee liikennemuotonsa osalta viraston linjaorganisaatiota ja

5.10.2020

johtoryhmätyöskentelyä, seuraa laajasti ja yhteen sovittavaa tehtäväalueensa asioita ja huolehtii niistä tienpitoa koskevista asioista, joille ei linjaorganisaatiossa löydy omistajaa. Lisäksi liikennemuotojohtaja vastaa tehtäväalueensa kansainvälisestä yhteistyöstä.

Väyläviraston toimialat ja toiminnot vastaavat oman vastuualueensa osalta ELY-keskusten kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Lisäksi ELY-keskusten keskitettyjen tehtävien ohjausvastuut ovat seuraavat:

- *Liikenne ja maankäyttö -osasto* vastaa yhteistyössä väylänpito-toimialan kanssa Varsinais-Suomen ELY-keskukseen keskitetyn maantielauttatehtävän ohjauksesta.
- *Kunnossapito-osasto* vastaa Varsinais-Suomen ELY-keskukseen keskitettyjen maanteiden hoidon kilpailuttamistehtävien ohjauksesta.
- *Väylänpitotoimiala* vastaa ELY-keskusten liikennevastuualueiden maanhankinnan ja kiinteistötoiminnan sekä Pirkanmaan ELY-keskukseen keskitettyjen tienpidon lupapalvelujen ohjauksesta.
- *Väylien käyttö- ja tietopalvelut -toimiala* vastaa Pirkanmaan ELY-keskukseen keskitetyn liikenteen asiakaspalvelukeskuksen sekä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen liikennetelematiikkayksikön ohjauksesta.
- *Oikeuspalvelut-yksikkö* vastaa Lapin ELY-keskukseen keskitettyjen vahingonkorvaus- sekä ajoneuvojen siirto- ja korvausasioiden ohjauksesta.
- *Väylien suunnittelu -osasto* vastaa ELY-keskuksen suunnittelun ohjauksesta

ELY-keskusten ja Väyläviraston toiminnan ja tavoitteiden yhteensovittamiseksi sekä toiminnallista tulosoajusta varten toimii *ELY-ohjausryhmä*. Ohjausryhmään kuuluvat puheenjohtajana ELY-keskusten ohjauksesta vastaava ELY-johtaja ja jäseninä ELY-liikenne- ja infrastruktuurivastuualueiden johtajat sekä viraston johtoryhmän jäsenet ja tieliikennejohtaja. Muut virkamiehet osallistuvat tarvittaessa ohjausryhmän kokoukseen.

ELY-keskusten tulossopimukset löytyvät Väyläviraston intranetistä [Väyläviraston intranet](#) > *Organisaatio* > *Johtaminen* > *Tulosohjaus*

Väyläviraston ja ELY-keskusten väliset yhteistyöverkostot ja asiantuntijaverkot sekä niiden jäsenet löytyvät Väyläviraston [dokumentinhallintajärjestelmästä](#).

4.3.2 Organisaation osallistaminen

Viraston johto sitouttaa ja osallistaa organisaation osaltaan kehittämään turvallisuusjohtamisjärjestelmää arvo- ja strategiatyöllä sekä toiminnan suunnittelulla. Tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmää on jalkautettu viraston

5.10.2020

eri tasoilla aloittaen johtajista ja esimiehistä ja siirtyen heistä muuhun henkilöstöön. Lisäksi ELY-keskusten johto ja asiantuntijat osallistetaan ELY-keskusten ohjausryhmän, yhteistyöverkoston ja asiantuntijaverkkojen kautta.

4.4 Sidosryhmien tarpeiden ja odotusten ymmärtäminen

Sidosryhmien tarpeisiin ja odotuksiin vastaamista ja kuulemista edesautetaan yhteistyöryhmillä. Väyläviraston eräs keskeinen menettely onkin johdon kanssa käydyt säännölliset tapaamiset (elinkeinoelämä, Infra ry, yritykset) sekä tienpidon ammattilaisten ja asiantuntijoiden yhteiset tapaamiset.

4.4.1 Tutkimus- ja kehitysyhteistyö

Väyläviraston toiminnan ohjaus, talous ja turvallisuus -toimiala koordinoi viraston tutkimus- ja kehityshankkeiden toteuttamista. Oman T&K toiminnan lisäksi Väylävirastosta osallistutaan poikkihallinnollisiin tutkimusprojekteihin mm. VTT:n koordinoima Turvallinen Liikenne 2025, joihin virastolla on nimetty edustus. Väylävirasto on myös mukana pohjoismaisessa tutkimus- ja kehittämistyössä [Nordisk FoU](#)-verkoston kautta.

5 Suunnittelu

5.1 Riskienhallinta

Väyläviraston johtamisjärjestelmässä on kuvattu viraston riskienhallinnan kokonaisuus: [Väyläviraston intranet](#) > organisaatio > Johtaminen > Riskienhallinta.

Tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmä täydentää tienpidon näkökulmasta Väyläviraston riskienhallinnan kokonaisuutta.

Väyläviraston turvallisuus- ja laatuasioiden operatiivisena asiantuntijaryhmänä toimii "Riskienhallinnan koordinoitiryhmä", joka on muodostettu Väyläviraston eri toimialojen laatu- ja turvallisuusasiantuntijoista. Koordinaatioryhmän toimintaa ohjaa toiminnan ohjaus, talous ja turvallisuus -toimiala.

Koordinaatioryhmä koordinoi ja toimeenpanee Väyläviraston riskienhallinnan, poikkeamien hallinnan, omavalvonnan sekä jatkuvan parantamisen menettelyitä kaikkien väylämuotojen osalta. Ryhmä toimii Väyläviraston yhteisenä vuorovaikutteisena foorumina, jonka toiminta on vahvasti kytköksissä Väyläviraston toiminnansuunnitteluun.

Koordinaatioryhmä vastaa mm. tilakuvan raportoinnista kolmannesvuositain osana väliraportointia, omavalvonnan suunnittelusta ja tilannetiedon (riskien, poikkeamien, havaintojen, hyvien käytäntöjen) jakamisesta. Ryhmän toiminta painottuu turvallisuuteen, mutta mahdollistaa myös laatu-, omaisuus- ja ympäristönäkökulman huomioimisen.

5.10.2020

5.1.1 Tienpidon riskienhallinta

ELY-keskukset kuvaavat omissa toimintasuunnitelmissaan oman tienpidon riskienhallinnan suunnitelmansa. Toimintasuunnitelmista Väylävirastossa laaditaan yhteenveto, jonka osana käsitellään riskienhallinnan osuus. ELY-keskukset raportoivat Väylävirastolle riskienhallinnan etenemisen osana muuta vuosiraportointia.

Väyläviraston riskien hallinnasta tunnistetaan erityisesti ulkoisen vaikuttavuuden kannalta merkittävimmät riskit, jotka voivat uhata tavoitteita tai joiden ei haluta tapahtuvan. Riskien tarkastelukulmat ovat:

- Asiakas ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus
 - Väyläviraston palvelutaso / liikennöitävyys
 - Turvallisuus
 - Ympäristö
- Viraston toiminta ja tehokkuus
 - Talous ja omaisuus
 - Toiminnan onnistuminen esim. aikataulut
 - Vaatimustenmukaisuus, väärinkäytökset

Lisäksi kaikkia näkökulmia tarkastellaan maineen kautta, ts. minkälaiset riskit vaikuttavat viraston maineeseen yhteiskunnallisesti luotettavana toimijana. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi riskejä, jotka saattavat heikentää yhteistyötä sidosryhmien kanssa tai luottamusta virastoa kohtaan.

ELY-keskukset kuvaavat toimintasuunnitelmassa, miten voidaan vähentää näiden riskien konkretisoitumisen todennäköisyyttä sekä kuvataan riskeihin varautuminen. Toimintasuunnitelmassa esitetään erityisesti sellaiset ELY-keskusten tunnistamat riskit ja merkittävimmät toiminnalliset riskit, joiden hallintaan Väylävirastolta toivotaan tukea tai linjauksia.

5.1.2 Toimet riskeihin puuttumiseksi

Väylävirasto noudattaa laatimaansa ohjetta [Riskienhallinta väylänpidossa](#) (39/2017), joka esittää riskienhallinnan vastuut ja tehtävät sekä luo puitteet riskienarviointien ja hallinnan toteuttamiselle. Ohjeen mukaisesti hankkeen vastuuhenkilöt huomioivat hankkeissa myös mahdolliset erityiset riskienhallintavaatimukset, joiden seurauksena tulee tarkentaa riskianalyysyä liikenneturvallisuus ja toiminnalliset turvallisuusvaatimukset huomioiden.

Väyläviraston poikkeamien hallinnan ja omavalvonnan menettelyt täydentävät viraston riskienhallinnan ja jatkuvan parantamisen menettelyitä osana riskitietoisuuden ja tuloksellisuuden arviointia.

Palveluntuottajien ja muiden toimijoiden kanssa tehtäviin sopimuksiin sisällytetään menettelyt yhteistyöstä turvallisuutta uhkaavien riskien tunnistamisessa ja hallitsemisessa.

5.10.2020

Väyläviraston tienpitoon liittyy näiden lisäksi riskienhallintayhteistyö kolmansien osapuolien kanssa. Osana varautumistoimintaa, pelastussuunnittelua sekä tieverkon päivittäiseen käyttöön ja kunnossapitoon liittyvissä yhteistyömenettelyissä sekä osana palo-, pelastus ja onnettomuusharjoituksia Poliisihallituksen, paikallisen poliisin ja palo- ja pelastusviranomaisten kanssa käsitellään liikennejärjestelmää uhkaavat riskit.

5.2 Turvallisuustavoitteet ja niiden suunnittelu

5.2.1 Vaatimukset ja tavoitteet turvallisuustoiminnalle

Väylävirastossa turvallisuustavoitteiden määrittely on osa tieliikenteen palvelutasojen määrittelyä. Lähtökohtana konkreettisten tavoitteiden laadinnassa käytetään Euroopan Komission ja liikenne- ja viestintäministeriön poliittisia suuntaviivoja ja kansallisia tieliikenneturvallisuuden suunnitelmia sekä valtioneuvoston periaatepäätöksiä asiassa.

Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä 15 a §:ssä on kuvattu liikennejärjestelmäsuunnittelu ja sen yhtenä tavoitealueena liikenteen turvallisuus. Lisäksi LjMTL 43a-h§ ohjaa tieliikenneturvallisuuden hallintaa Euroopan laajuisen tieverkon maanteilla. Tällä hetkellä valmistellaan myös prosessia, kuinka valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma laaditaan 12 vuodelle palvelutasotavoitteineen.

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) johdolla tehtävässä ELY-keskusten poikihalinnollisessa ohjauksessa asetetaan strategisten tavoitteiden mukaisesti tulostavoite mm. henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä (lkm. enintään).

Väyläviraston toimialaohjauksessa ELY-keskuksille seurantamittarina on tieliikenteen henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemä perusväylänpidon toimin.

5.2.2 EU Komission poliittiset suuntaviivat

Euroopan yhteisön komissio määrittää kymmenvuosittain tieliikenneturvallisuuden poliittiset suuntaviivat. Nykyiset suuntaviivat vuosille 2011-2020 on hyväksytty 20.7.2010. Keskeisenä tavoitteena nykyiselle vuosikymmenkaudelle on asetettu tieliikennekuolemien puolittaminen Euroopan unionissa vuoteen 2020 mennessä suhteessa vuoteen 2010. Loukkaantumisten osalta EU:ssa ei ole voitu asettaa yhteistä tavoitetta, koska vakaville ja lieville loukkaantumisille ei oltu vahvistettu yhteistä määritelmää. Jäsenmaiden on täytynyt ilmoittaa vakavasti tieliikenteessä loukkaantuneiden määrät vuodesta 2014 alkaen. Luokittelu pohjautuu terveydenhuollon vammaluokitukseen (MAIS ≥ 3).

5.10.2020

EU:n suuntaviivoissa on asetettu tälle vuosikymmenelle [seitsemän strategista tavoitetta](#), joista kolme liittyy Väyläviraston toimintaan (Policy orientation on road safety 2011-2020).

- Turvallisempi tieinfrastruktuuri
- Nykyaikaisen teknologian käytön edistäminen tieliikenneturvallisuuden parantamiseksi
- Suojattomien tienkäyttäjien turvallisuuden parantaminen

Komissio on julkistanut liikenneturvallisuuden uudet [suuntaviivat vuosille 2021-2030](#), jossa se on asettanut pitkän aikavälin tavoitteeksi ns. nollavision (Vision Zero), mikä tarkoittaa lähes nollaa kuolemaa tieliikenteessä vuoteen 2050 mennessä.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/transport/road_safety/home_en

5.3 Toiminnan suunnittelu

Väyläviraston johtamisjärjestelmän kappaleissa 2 ja 3 on kuvattu viraston tavoitteita ohjaavat tekijät, toiminnan suunnittelun elementit ja asiakirjat sekä ohjelmoinnin ja toiminnansuunnittelun vaiheet. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > Organisaatio > Johtaminen > Johtamisjärjestelmät

5.3.1 Alueellisen liikenneturvallisuustyön suunnittelu

ELY-keskusten alueellisissa liikenneturvallisuussuunnitelmissa on jalkautettu valtakunnalliset liikenteen turvallisuustavoitteet paikallisten painotusten rinnalla.

Alueellisen liikenneturvallisuustyön ohjaus ja valtakunnan tason linjausten jalkauttaminen alueelliselle tasolle on osoitettu ELY-keskusten tehtäväksi. Alueellisen liikenneturvallisuustyön välineenä käytetään alueellisista liikenneturvallisuussuunnitelmaa, joka sovittaa yhteen valtakunnalliset liikenteen turvallisuustavoitteet paikallisiin painotuksiin. Alueelliset liikenneturvallisuussuunnitelmat täsmentävät ja konkretisoivat valtakunnallisia toimenpiteitä ottaen huomioon maakunnallisen toimintaympäristön, nykytilanteen ongelmat ja aluekohtaiset painopistealueet.

Vastaavasti kuntakohtaiset turvallisen ja kestävästi liikkumisen suunnitelmat laaditaan yhteistyössä kuntien eri hallinnonalojen kanssa. Suunnitelmien toteutumisen edellytyksenä on hyvä yhteistyö eri toimijoiden välillä, uudet toimintatavat ja riittävät resurssit. Lisätietoa: <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/liikenneturvallisuussuunnitelmat>

5.4 Varautumis- ja valmiussuunnittelu

Tienpitäjä yhteistyössä ELY-keskusten kanssa varautuu normaaliolojen häiriötilanteisiin ja valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin valmiussuunnittelulla sekä valmistelemalla etukäteen normaaliolojen häiriötilanteissa ja

5.10.2020

poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa. Varautumisessa otetaan huomioon maantien liikenteellinen merkitys sekä poikkeuksellisten lumisateiden ja säiden mahdollisuus suhteessa urakoiden kalustoon ja henkilöresursseihin sekä muut olosuhteet.

Tienpidon varautuminen on valtakunnallisesti yhtenäistä sekä maantiehen kohdistuvien poikkeusoloja ja normaaliolojen häiriötilanteita koskevien tarpeiden mukaista. Väylävirasto ohjaa ja sovittaa yhteen tienpidon osalta myös ELY-keskusten tehtäviin kuuluvaa tiestön poikkeusolojen käyttöön liittyvää varautumista. ELY-keskusten liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualueiden johtajat vastaavat alueellaan tienpidon varautumisesta. ELY-keskusten varautumisorganisaatiot vastaavat alueellisesta valmiussuunnittelusta Väylävirastolle.

Väyläviraston varautumisesta vastaa pääjohtaja ja toimialat vastaavat varautumisesta toimialallaan. Tienpidon varautumisen kokonaisuutta hallitaan ja koordinoidaan valmiusryhmässä. Dokumentaatio tallennetaan dokumentinhallintajärjestelmään. Valmiusryhmän tehtävänä on tieliikenteen varautumiseen liittyvien suunnitelmien ohjaus, valmistelu ja kehittäminen (pelastus- ja turvallisuus-, valmius-, jatkuvuus-, kyber- ja tietoturvasuunnitelmat sekä näiden riskienhallintasuunnitelmat).

Väylävirastolla on lisäksi käytössään sisäiset menettelyt varallaolopäivitykseen (VOP). Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Palvelut* > *Turvallisuus* > *Turvallisuustoiminto* > *Valmius- ja turvallisuus*

Hätä- ja häiriötilanteiden hallinta

Hätätilanteessa noudatetaan seuraavia toiminta-, hälytys ja tiedotussuunnitelmia:

- Valmius- ja varautumissuunnitelma
- Väyläviraston tehostetun viestinnän ohje
- Vastuuhenkilöiden hälytyskaavio

Tieliikenteen keskeyttämisestä hätä- tai häiriötilanteessa vastaa TMFG. TMFG vastaa palvelusopimuksen mukaisesti asian tiedottamisesta.

6 Tukitoiminnot

6.1 Resurssit

Väyläviraston toimintaan liittyvät resurssit ovat joko henkilöitä tai infraomaisuutta. Tienpidossa henkilöresurssit muodostuvat viraston omasta ja palveluntuottajien resursseista. Omat henkilöstöresurssit (määrä, osaamistarpeet) arvioidaan virastotasoisessa henkilöstösuunnittelussa. Infraomaisuus koostuu tieverkosta, sen rakenteesta ja tienvarsilaitteista. Infraomaisuuteen sisältyy myös tienpidossa, liikenteen hallinnassa ja asiakaspalvelussa tarvittavat tieto-, ohjaus- ja viestintäjärjestelmät. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Henkilöstö* > *Esimiestyö* > *Henkilöstösuunnittelu*

5.10.2020

Viraston oman henkilöstön lisäksi palveluntuottajien ammattitaidolla ja osaamisen ylläpitämisellä on ratkaiseva merkitys tieliikenteen turvallisuuteen, sillä palveluntuottajat hoitavat tienpidon operatiiviset tehtävät.

6.2 Pätevyys ja osaaminen

Väyläviraston strateginen HR-työ edistää viraston sisäistä henkilöstö- ja osaamisresurssien kehittämistä ja käyttöä. Henkilöstön tehtävänkuvaukset ylläpidetään Personec HR -järjestelmässä Väylävirastossa. Uutta henkilöstöä rekrytoitaessa määritellään koulutustausta ja vaatimus aiemmasta kokemuksesta. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Henkilöstö* > *Osaamisen kehittäminen*

Uuden työntekijän viraston toimintatapojen perehdyttämisen lisäksi käydään läpi työntekijän turvallisuuteen liittyvät tehtävät sekä tarvittava koulutus. Viraston henkilöstön kehityskeskustelujen yhteydessä käsitellään työntekijöiden jatko- ja kertauskoulutustarpeet.

Henkilön tehtävästä riippuen pätevyysvaatimuksena vaaditaan joko Tieturva 1 tai Tieturva 2 -kurssin suorittaminen. Väylävirasto ohjeistaa palveluntuottajia turvallisista toimintatavoista tiehankkeissa ja tietöissä. Lisäksi Väylävirasto järjestää liikenneturvallisuuspäiviä ja teemaseminaareja. Syvempää osaamisen kehittämistä on mahdollista hankkia esim. Väyläviraston tukemissa tutkimus- ja kehitysprojekteissa.

Tieturvallisuusarvioiteja tekevällä henkilöllä on oltava asianmukainen kokemus tai koulutus tiensuunnittelusta, tieliikenteen turvallisuustekniikasta sekä onnettomuuksien analysoinnista. Lisäksi henkilöllä on oltava pätevyystodistus tieturvallisuusarvioijan peruskoulutuksesta. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (jäljempänä liikenne- ja viestintävirasto) vastaa. Lisätietoa Traficom sivuilta: www.traficom.fi > *Liikenneinfra* > *tieinfra* > *siirry tieinfra sivustolle* > *tieturvallisuusarvioijat*

TEN-T verkon direktiivinmukaista liikenneturvallisuustarkastusta tekevällä tulee olla turvallisuusarvioijan pätevyys. Sopimuksissa tarkennetaan valvontamenettelyt palveluntuottajan henkilöstön osaamisen ja pätevyysien seurantaan.

6.3 Tietoisuus ja viestintä

Väyläviraston ulkoinen www-sivusto on www.vayla.fi, jossa virasto viestii uutiset sekä kuvaa liikenneverkon ja organisaation tapaa toimia. Sivustolta löytyy käynnissä olevien hankkeiden perustietoja sekä toiminnan ohjeistus ja ohjeet palveluntuottajille, alan ammattilaisille ja sidosryhmille. Sivustolta löytyy tilastot, julkaisut, paikkatietoja ja kartta-aineistoja sekä ajantasainen liikennetieto kaikilta väylämuodoilta. Sivusto on tarkoitettu viranomaisille, yrityksille, väylien suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa toteuttaville yrityksille sekä kansalaisille.

5.10.2020

TMFG tuottaa osana liikenteenohjaus- ja hallintasopimusta tienkäyttäjille ajantasaista [liikenteen tilannekuvaa](#).

Liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto, Väylävirasto sekä Ilmatieteenlaitos ylläpitävät sivustoa www.liikennejarjestelma.fi, jossa kerrotaan turvallisuuden ja ympäristön indikaattoreilla liikennemuotojen tilannekuvaa valtakunnallisella tasolla.

6.3.1 Turvallisuusjohtamisjärjestelmään liittyvä viestintä

Turvallisuusjohtamisjärjestelmään liittyvästä viestinnästä vastaa turvallisuusjohtaja yhteistyössä muiden johtajien ja viraston viestinnän kanssa.

Turvallisuusjohtamisjärjestelmän tai siihen liittyvien menettelytapojen ja ohjeiden muutoksista tiedotetaan Väyläviraston henkilökunnalle viraston intranetin kautta sekä tarvittaessa erillisissä tilaisuuksissa sekä teemakoulutuksissa. Tienpidon johtamiskäsikirjaa päivitetään Väyläviraston johtamiskäsikirjassa kuvatun päivitysprosessin mukaisesti. Lisätietoa: [Väylävirasto intranet](#) > [Organisaatio](#) > [Johtaminen](#) > [Johtamisjärjestelmät](#)

Palveluntuottajille ja sidosryhmille turvallisuusjohtamisjärjestelmän tai siihen liittyvien ohjeiden muuttumisesta tiedotetaan mm. Väyläviraston internet-sivuilla [ohjeluetelo-sivulla](#), uutiskirjeessä sekä tarvittaessa erikseen järjestettävissä tilaisuuksissa ja teemakoulutuksissa.

6.3.2 Tilastot

Tilastokeskus tuottaa tie-, rautatie- ja vesiliikennetilastoja. Ne ovat osa Suomen virallista tilastoa (SVT), joka muodostaa yhteiskunnan kehitystä ja tilaa kuvaavien tilastojen kattavan kokoelman. Väylänpidon turvallisuuspoikkeamatilastot kuvaavat hankkeiden ja urakoiden turvallisuustilan ja kehityksen <https://vayla.fi/tilastot/turvallisuustilastot>.

6.3.3 Liikenteen asiakaspalvelu

[Liikenteen asiakaspalvelukeskus](#) on Väyläviraston ja ELY-keskusten toimialaan kuuluvien maantie-, rata- ja vesiväyläasioiden yhteyspalvelu tienkäyttäjille. Asiakas voi ottaa yhteyttä keskukseseen puhelimitse, sähköpostitse ja verkkosivuilta löytyvällä palautelomakkeella. Lisätietoa: www.ely-keskus.fi > [Liikenne](#) > [Liikenteenasiakaspalvelu](#)

6.3.4 Turvallisuustoimintaan liittyvät asiakaspalautekanavat

Väylävirastolle on mahdollista lähettää palautetta tai kehitystoimenpiteitä seuraavien sähköpostiosoitteiden kautta teknisiin ja turvallisuusohjeisiin liittyen ohjeet@vayla.fi sekä Väyläviraston TURI-järjestelmään sekä riskienhallinta- ja poikkeamienhallintaprosessiin liittyen turvallisuuspoikkeamat@vayla.fi.

5.10.2020

6.4 Dokumentoitu tieto

6.4.1 Dokumentoidun tiedon kokonaisuus

Johtamisjärjestelmän kappaleessa 1 ja 2 on kuvattuna johtamisen elementit ja toimintaa kuvaavien ja ohjeistavien aineistojen kokonaisuus. Lisäksi toiminnassa käytetään turvallisuuden seurantaan, omaisuuden hallintaan ja dokumentoidun tiedon hallintaan määritettyjä järjestelmiä ja rekistereitä, jotka ovat löydettävissä Väyläviraston intranetin ja Extranetin kautta.

6.4.2 Tekniset- ja turvallisuusohjeet

Väyläviraston tienpitoa koskeva ohjekokonaisuus (ohjeluettelo) on Väyläviraston internetsivuilla. Kaikki toiminnassa noudatettavat tekniset ja turvallisuusohjeet löytyvät www.vayla.fi > *Palveluntuottajille* > *Ohjeluettelo*. Operatiivisessa toiminnassa ajantasaisin ohje tulee tarkastaa Väyläviraston ohjeluettelosta. Palveluntuottaja toimii sopimusperustaisesti ja muutokset sopimukseen viedään muutoksenhallinnan mukaisesti, pl. laeista ja asetuksista tulevat pakolliset vaatimukset.

Tietekniset ohjeet sisältävät tiedot valtion tieverkkoon kuuluvan tien ja tienvarsilaitteiden suunnittelua, rakentamista, tarkastusta ja kunnossapitoa varten.

Tienpidossa noudatetaan Euroopan Unionin ja kansallisen lainsäädännön vaatimuksia sekä rakentamismääräyskokoelmaa, Väyläviraston sisäisiä ohjeita, teknisiä ja turvallisuusohjeita ja toimintaan määritettyjä malliasiakirjoja.

Teknisten ja turvallisuusohjeiden kehittämistä ja kokonaisuutta koordinoi ja ohjaa viraston ohjetyöryhmä. Ryhmä vastaa viraston teknisiä ohjeita ja normeja koskevan työn ohjeistuksesta ja koordinoi yhdenmukaisuutta. Ohjekoordinaattoriryhmä koordinoi ohjetyön ohjelmointia, budjetointia ja resursointia. Ohjetyön hallinta on virastotasolla kuvattu Väyläviraston johtamisjärjestelmässä. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > Organisaatio > Johtaminen > Johtamisjärjestelmät.

Väyläviraston toimintaa kuvaavien ja ohjeistavien aineistojen kokonaisuus on kuvattu [Väyläviraston johtamisjärjestelmässä](#). Ohjekokonaisuuksille on nimetty ohjekoordinaattorit ja jokaiselle ohjeelle yhteyshenkilöt. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Palvelut* > *Turvallisuus* > *Teknisten ohjeiden ja turvallisuusohjeiden hallinta*

Ohjeisiin liittyvät yhteishenkilöt ovat osa ohjeluettelo. Toiminnassa noudatettavat ohjeet ja normit on koottu Väyläviraston ohjeluetteloon. Lisätietoa: www.vayla.fi > *Palveluntuottajille* > *Ohjeluettelo*

5.10.2020

6.4.3 Säästösten hallinta

Säästösten hallinta on virastotasolla kuvattu Väyläviraston johtamisjärjestelmässä. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Organisaatio* > *Johtaminen* > *Johtamisjärjestelmät*

6.4.4 Turvallisuusjohtamisjärjestelmän ajantasaisuuden varmistaminen

TPJJ-käsikirja, hankinnan ohjeistuspalvelun sisältö sekä tekniset ja turvallisuusohjeet sekä toimintaan liittyvät malliasiakirjat ja muu dokumentaatio säilytetään viraston asiakirjahallinnon menettelyiden mukaisesti. *Lisätietoa:* [Väyläviraston intranet](#) > *Palvelut* > *Tieto*

Väylävirasto ylläpitää ja kehittää turvallisuusjohtamisjärjestelmää lainsäädännön, toimintaympäristön, palveluntuottajien vaatimusten sekä sidosryhmien tarpeiden ja odotusten muuttuessa. Näiden lisäksi Väylävirasto huomioi riskienarvioinneissa, omavalvonnassa ja turvallisuuden tilassa havaitut puutteet syötteinä toiminnan kehittämisessä.

TPJJ-käsikirjan hyväksyy Väyläviraston pääjohtaja. Turvallisuusosasto ja turvallisuusjohtaja vastaavat tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmästä. Pienemmät muutokset, kuten viittausten korjaukset, tekee TPJJ-käsikirjan päivityksestä vastuussa oleva turvallisuusasiantuntija ilman erillistä hyväksyntää. Tarkempi johtamisjärjestelmien päivitysprosessi on kuvattu Väyläviraston johtamisjärjestelmässä. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Organisaatio* > *Johtaminen* > *Työjärjestys ja taloussääntö*

7 Toiminta

7.1 Tienpidon turvallisuustoiminnan suunnittelu ja ohjaus

7.1.1 Lakisäätteiset turvallisuustehtävät

[LjMTL 3a-luvussa](#) ja [Tunnelidirektiivissä \(2004/54/EY\)](#) esitetään tieliikenneturvallisuuteen liittyvät velvollisuudet turvallisuuden johtamismenettelyille, jotka kohdistuvat TEN-T-verkkoon. Tienpidon turvallisuuden johtamisen kannalta tieverkko voidaan jakaa TEN-T-verkkoon, TEN-T-verkon ulkopuolisiin tieosuuksiin sekä erikseen tunneleihin. VAK-lainsäädännössä ei ole suoranaisia velvoitteita tai vaateita tienpitäjälle muutoin kuin tietunneleiden osalta. ks. [Vaarallisten aineiden kuljetukset tietunneleissa](#) (44/ 2017).

Tieturvallisuusdirektiivin 2008/96/EY ja LjMTL:n TEN-T-verkkoon kohdistuvat yleiset määräykset on esitetty Väyläviraston julkaisussa "Tieturvallisuusdirektiivin (2008/96/EY) täytäntöönpanoa ja soveltamista koskevat yleiset määräykset", Dno [5375/070/2012](#).

LjMTL:n 3 a -luku 43 b § edellyttää Väyläviraston huolehtivan siitä, että Euroopan laajuiseen tieverkkoon, ns. TEN-T-verkkoon, kuuluvien maanteiden tihankkeista tehdään tieturvallisuusarviointi

- yleissuunnitelmaa laadittaessa,

5.10.2020

- tiesuunnitelmaa laadittaessa,
- ennen tien avaamista liikenteelle ja
- tien käytön alkuvaiheessa.

LjMTL:n 3 a -luku 43 c § edellyttää myös, että Väyläviraston on huolehdittava tiehankkeille tehtäväksi hankkeen suunnitteluprosessin aikana sekä myöhemmin määräajoin turvallisuustarkastuksia ja että tietöiden mahdollisia vaikutuksia liikenneturvallisuuteen selvitetään. Tieturvallisuusarvioinneista ja määräajoin tehtävästä tieturvallisuustarkastuksesta vastaa tienpitoviranomainen, tässä tapauksessa alueen ELY-keskus. ELY-keskus vastaa myös siitä, että tienkäyttäjää varoitetaan tarvittaessa asianmukaisin liikennemerkein niistä osuksista, joita ollaan kunnostamassa ja jotka voivat vaarantaa tienkäyttäjien turvallisuuden. Tietöiden merkitsemisestä on Väylävirasto antanut erilliset [ohjeet sulkua- ja varoituslaitteille](#) (39/2013) sekä [päälystys- ja tiemerkitätoille](#) (6/2017).

Väyläviraston on huolehdittava siitä, että parannettaessa tieverkon osien turvallisuutta etusija annetaan niille tieturvallisuudirektiivin liitteen III kohdassa e mainituille toimenpiteille, joiden hyöty-kustannussuhde on suurin. (Ref. [2008/96/2012](#), ja Dnro [5375/070/2012](#).)

Väylävirasto huolehtii siitä, että vähintään joka kolmas vuosi tehdään tieverkon käyttöä koskeva selvitys, nykyisen tieverkon turvallisuuden luokittelu, jonka perusteella tieosuudet jaetaan luokkiin onnettomuusalttiuden mukaan ja tieverkko sen turvallisuuden parantamismahdollisuuksien mukaan.

Väylävirasto vastaa onnettomuusalttiiden tieosuuksien luokittelusta ja prioriteettiluettelon kokoamisesta ja tiedottaa vaarallisimmista tieosuuksista tienkäyttäjille. ELY-keskukset puolestaan vastaavat alueellaan olevan tieverkon luokittelusta turvallisuuden parantamismahdollisuutta silmällä pitäen. Liikenne- ja viestintäviraston vastuulla on arvioida ne tieosuudet, joiden parantaminen on em. luokitusten mukaan tärkeintä. Kustakin arvioidusta tieosuudesta laaditaan kirjallinen raportti, joka toimitetaan Väylävirastolle ja ELY-keskukselle.

7.1.2 Vaarallisten aineiden kuljetukset (VAK)

VAK-lainsäädännössä ei ole suoranaisia velvoitteita tai vaateita tienpitäjälle muutoin kuin tietunneleiden osalta. ks. [Vaarallisten aineiden kuljetukset tietunneleissa](#) (44/ 2017).

VAK-kuljetuksia voidaan rajoittaa tietyllä alueella, tiellä tai tienosalla, mikäli kuljetus siellä voi aiheuttaa huomattavaa vaaraa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Tällöin asianomainen kunta tekee asiasta reittirajoitusta koskevan esityksen Liikenne- ja viestintävirastolle, joka tekee asiasta päätöksen. Reittirajoituspäätöksen saanut kunta ilmoittaa päätöksen paikalliseen ELY-keskukseen. Tämän jälkeen ELY-keskus sijoittaa VAK-rajoitusta koskevan liikennemerkin päätöksen mukaiseen paikkaan.

5.10.2020

VAK-lainsäädännöllä pyritään konkreettisen VAK-kuljetustapahtuman ja kuljetusketjun turvallisuuteen. Turvallisuus on toiminnan kulmakivi, josta johdetaan osaltaan vaatimuksia infrastruktuurille ja reittisuunnittelulle ja sitä kautta tienpitäjälle. Yhteistyö maankäytön suunnittelun ja tienpitäjän kesken on avainasemassa uusien vaarallisia aineita käyttävien teollisuuslaitosten ja muiden kohteiden sijoittamisessa. VAK-kuljetusten todellisista määristä eikä sijoittumisesta tieverkolle ei kuitenkaan ole kovin hyviä tietoja. Muutamissa ELY-keskuksissa on laadittu selvityksiä vaarallisten aineiden kuljetusreiteistä ELY-keskusten alueella. Laaditut selvitykset perustuvat Tilastokeskuksen julkaisemiin tieliikenteen tavarankuljetustilastojen perusaineistoihin sekä LVM:n laatimiin haastattelupohjaisiin selvityksiin VAK-kuljetuksista.

Mahdollisissa VAK-onnettomuuksissa voidaan ympäristövahinkojen vaikutuksia ehkäistä tienpidollisin keinoin, kuten yleisellä teiden kunnossapidolla ja pohjavesien suojauksella. ELY-keskuksen aluevastaava on tarvittaessa yhteydessä onnettomuuden torjuntatöissä mukana olevaan alueurakoitsijaan ja sopii tämän kanssa toimista tien liikennöitävään kuntoon saattamiseksi. Hoidon alueurakoitsijalla on urakkasopimuksen perusteella erityinen velvollisuus varautua ja osallistua VAK-onnettomuuksien vahinkojen torjuntaan. Alueurakoitsija suorittaa sekä kunnossapidollisia että liikenteenohjauksellisia tehtäviä VAK-onnettomuuksissa.

7.1.3 Tasoristeysturvallisuus

Tasoristeysturvallisuutta ja tasoristeyskeskuksiin liittyviä riskejä hallitaan tasoristeysturvallisuuden toimintalinjoilla ja niistä luotavalla toimenpideohjelmalla yhteistyössä ELY-keskusten, kaupunkien ja kuntien kanssa. Tasoristeysturvallisuuden koordinaatioryhmä hallitsee ja koordinoi tasoristeysturvallisuuden kokonaisuutta. Ryhmän dokumentaatio on tallennettu Väyläviraston dokumentinhallintajärjestelmään. Lisätietoa: www.vayla.fi > Tietoa väylistä > Rataverkko > Tasoristeukset.

7.1.4 Siltojen ylläpito ja turvallisuus

Väylävirasto vastaa teihin liittyvien siltojen ylläpidon ohjeistuksen ja toimintalinjojen laatimisesta. ELY-keskukset vastaavat alueensa siltojen kunnossapidosta, tarkastustoiminnasta, kunnossapidon ohjelmoinneista, korjausinvestoinneista sekä siltojen painorajoitusten asettamisesta.

Siltojen kuntoa ja turvallisuustasoa seurataan koko siltojen elinkaaren ajan säännöllisellä tarkastustoiminnalla. Siltojen tarkastustoiminnan periaatteet on esitetty Väyläviraston ohjeessa [Taitorakenteiden tarkastusohje](#) (17/2013).

Tarkastusten tulokset kirjataan ohjeiden mukaisesti taitorakennerekisteriin. Rakennneosissa havaittujen vaurioiden, niiden vakavuuden ja laajuuden perusteella tarkastaja antaa koko sillalle kuntoarvion. Tarkastaja ottaa kantaa

5.10.2020

myös vaurioiden korjaamisen kiireellisyyteen ja siihen vaikuttaako vaurio sillan kantavuuteen. Taitorakennerekisteriin tallennetun tiedon perusteella tehdään päätöksiä sillalle tarvittavista korjaustoimenpiteistä ja niiden kiireellisyydestä.

Tarkastuksen tulosten perusteella tehdään havainnot myös, mikäli sillan kantavuus on heikentynyt. Sillan kantavuutta arvioidaan [Siltojen kantavuuslaskentaohjeen](#) (36/2015) perustella. Laskennassa huomioidaan sillan tarkastustoiminnassa havaittu sillan todellinen kunto. Ohjeen perusteella lasketaan sillan laskennallinen painorajoitustarve sekä määritellään erikoiskuljetuksille sallittava kuormataso.

7.1.5 Tieliikennetunneleiden turvallisuus

[Tunnelidirektiivi 2004/54/EY](#) velvoittaa Euroopan Unionin jäsenvaltioita nimeämään tunnelien hallintoviranomaisen, joka on vastuussa sen varmistamisesta, että kaikkia tunnelien turvallisuuteen liittyviä näkökohtia noudatetaan, ja joka toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tunnelidirektiiviä noudatetaan. Jäsenvaltion kaikilla tunneleilla on sama hallintoviranomainen. Suomessa hallintoviranomaisen tehtävä kuuluu Liikenne- ja viestintävirastolle. Hallintoviranomainen on kansallisesti ylin viranomainen, joka tulkitsee tunnelidirektiiviä riippumattomana työnantajastaan. Hallintoviranomaisen tehtävät on määritelty Tunnelidirektiivissä ja Väyläviraston ohjeessa [Tietunnelien hallinnointi ja turvallisuutta koskevat määräykset ja ohjeet](#) (33/2016).

Kullakin tunnelilla tulee olla hallinnoija, joka vastaa tunnelin ylläpidosta ja liikennöinnistä. Valtion omistamissa tunneleissa hallinnoijana toimii paikallinen ELY-keskus ja yksityisomisteissa elinkaarimallilla toteutetuissa tunneleissa tieyhtiö tai vastaava organisaatio.

Lisäksi tunnelille nimetään turvallisuusvastuuhenkilö. Hallinnoija ehdottaa turvallisuusvastuuhenkilöksi haluamaansa henkilöä. Henkilön hyväksymisen tehtävään tekee hallintoviranomainen, jonka jälkeen hallinnoija nimittää turvallisuusvastuuhenkilön tehtävänsä. Turvallisuusvastuuhenkilö koordinoi kaikkia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja suojatoimenpiteitä käyttäjien ja käyttöhenkilöstön turvallisuuden varmistamiseksi. Turvallisuusvastuuhenkilön on oltava riippumaton kaikissa maantietunnelien turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä eikä hän saa ottaa työnantajaltaan ohjeita näissä kysymyksissä. Turvallisuusvastuuhenkilö voi huolehtia tehtävistä ja toiminnoista useassa tunnelissa samalla alueella tai jokaisella tunnelilla voi olla oma turvallisuusvastuuhenkilö. Turvallisuusvastuuhenkilön tehtävät on määritelty Tunnelidirektiivissä ja Väyläviraston ohjeessa [Tietunnelien hallinnointi ja turvallisuutta koskevat määräykset ja ohjeet](#) (33/2016). Suomessa valtion omistamilla tietunneleilla on kaikilla sama turvallisuusvastuuhenkilö, jonka virkapaikka on Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa. Yksityisomisteisten elin-

5.10.2020

kaarimallilla toteutettujen tieyhtiöiden hallinnoimien tietunneleiden turvallisuusvastuuhenkilöinä toimivat yhtiöistä riippumattomien konsulttiyhtiöiden henkilöitä.

Tunnelidirektiivi koskee lähtökohtaisesti Euroopan laajuisen tieverkon yli 500 metrin pituisia käytössä, rakenteilla tai suunnitteluvaiheessa olevia tunneleita. Kansallinen linjaus on, että tunnelidirektiivin henkeä noudatetaan kaikissa yleiselle tieverkolle rakennettavissa tunneleissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikille yleiselle tieverkolle rakennettaville tai sillä oleville peruskorjattaville tunneleille tehdään riskianalyysi pituudesta riippumatta. Turvallisuuteen vaikuttavat rakenteet ja järjestelmät valitaan riskianalyysin tulosten perusteella siten, että tunnelissa on turvallista liikennöidä. Minimivaatimus turvallisuuden suhteen on, että kenenkään ei tarvitse kuolla tunnelissa tapahtuvissa onnettomuuksissa tunneliolosuhteiden vuoksi.

Tietunnelien turvallisuuteen liittyvät ratkaistut ja turvallisuustilanne tulee tunnelidirektiivin mukaan kuvata tietunnelin turvallisuusasiakirjoissa. Asiakirjojen laadinta aloitetaan tietunnelin suunnitteluvaiheen alussa turvallisuuskonseptin laadinnalla. Turvallisuuskonseptissa luodaan perusteet tunnelin turvallisuuteen liittyvälle varustelulle. Suunnittelun aikana laaditaan tietunnelin suunnitteluvaiheen turvallisuusasiakirjat, jotka täydennetään tunnelin käyttöönottovaiheessa. Lisäksi tietunnelin hallinnoija on velvollinen jatkuvasti ylläpitämään turvallisuusasiakirjoja tunnelin käytön aikana. Tietunnelin hallintoviranomainen hyväksyy kussakin vaiheessa turvallisuusasiakirjat. Tietunnelin turvallisuusasiakirjojen laadintaprosessi ja sisältö on kuvattu Väyläviraston ohjeessa [Tietunnelien turvallisuusasiakirjojen laadinta](#) (9/2018).

Tietunnelien turvallisuus varmistetaan tunnelidirektiivin mukaisilla käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksilla. Käyttöönottotarkastus suoritetaan ennen tietunnelin käyttöönottoa, määräaikaistarkastukset vähintään 6 vuoden välein. Mikäli on syytä epäillä turvallisuuteen liittyviä puutteita, suoritetaan määräaikaistarkastus tiheämmin. Tarkastuksia johtaa tietunnelien hallintoviranomainen ja tarkastuksen suorittaa asiantuntijoista muodostettu tarkastusyksikkö. Tietunnelien tarkastustoimintaa on kuvattu Väyläviraston ohjeessa [Tietunnelien tarkastukset – Yleiset periaatteet ja vastuut](#) (14/2019).

Eriyisesti tietunneleille on annettu omat ohjeet vaarallisten aineiden kuljetuksille [Vaarallisten aineiden kuljetukset tietunneleissa – Riskitarkastelut ja VAK-kelpoisuus](#) (44/2017). Peruslähtökohta kaikissa maanteihin kuuluvissa tunneleissa on, että ne tulee suunnitella, varustaa ja rakenteiltaan mitoittaa niin, että tunnelit voidaan luokitella vaarallisten aineiden kuljetukset hyväksyvään A-kategoriaan. Tien- ja kadunpitäjän (tunnelin hallinnoijan) tehtävänä on selvittää ja arvioida, onko vaarallisten aineiden kuljetuksia tarpeen uusissa tunneleissa rajoittaa tai rajoituksia muuttaa käytössä olevissa tunneleissa.

5.10.2020

7.1.6 Palo-, pelastus- ja onnettomuusharjoitukset

Väylävirasto osallistuu pelastuslaitosten ja muiden sidosryhmien pelastusharjoituksiin. Väylävirasto pitää lisäksi itse mm. onnettomuusharjoituksia, joihin kutsutaan mukaan sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden edustajat. Väyläviraston harjoitukset suunnitellaan varautumisryhmässä. Suunnitelmat on keskitetty dokumentinhallintajärjestelmään.

7.1.7 Tienpidon vahingonkorvausasiat ja maanteille jätettyjen ajoneuvojen siirtäminen

Tienpidon vahingonkorvaus- ja siirtoajoneuvoasiat on keskitetty valtakunnallisesti Lapin ELY-keskukselle. Toimivallasta säädetään ELY-asetuksessa. Lapin ELY-keskus hoitaa valtakunnallisesti maanteiden kunnossapitoon liittyvät ja [*ratelain 89 a §:ssä*](#) tarkoitetut esine- ja varallisuusvahinkoja koskevat vahingonkorvausasiat ja ajoneuvojen siirtämisestä annetussa laissa ([1508/2019](#)) tarkoitetut omistajatietojen servittämistä sekä siirto- ja korvauspäätöksiä koskevat tehtävät maanteille jätettyjen ajoneuvojen osalta.

Tienkäyttäjä voi hakea ELY-keskukselta korvausta vahingosta, joka on aiheutunut maantien puutteellisesta kunnosta. Korvauksen hakemiseen liittyvä yleisneuvonta on keskitetty Liikenteen asiakaspalvelukeskukseen. Vahingonkorvausta haetaan ensisijaisesti sähköistä asiointilomaketta käyttäen. ELY-keskusten verkkosivuilta löytyy hakemus-lomakkeen lisäksi tietoa hakemuksen käsittelystä. Vahingonkorvaushakemusten käsittely ja päätökset tehdään sähköisesti TILU-järjestelmässä.

Vahingonkorvaushakemukset käsitellään saapumisjärjestyksessä ja ratkaistaan tapauskohtaisesti hakijan hakemuksessa esille tuomien seikkojen sekä vahinkopaikan urakoitsijalta ja urakan valvojalta pyydettyjen lausuntojen ja muun hankitun selvityksen perusteella. Ratkaisu tehdään kirjallisen materiaalin perusteella ja sitä tehtäessä huomioidaan liikennejärjestelmästä ja maanteista annetun lain, tieliikennelain ja vahingonkorvauslain säännökset ja niiden soveltaminen tienpitoon ja kuhunkin tapaukseen.

Vahingonkorvauslain tuottamusvaatimuksesta johtuen pelkkä tien huono kunto ei vielä aiheuta korvausvastuuta, vaan lisäedellytyksenä on, että tienhoito on tehty virheellisesti tai huolimattomasti tai jotain tavanomaiseen tienhoitoon kuuluvia tehtäviä on kokonaan tai osittain jätetty tekemättä. Korvausvastuuta arvioitaessa tarkastellaan tienpidosta vastaavan viranomaisen ja urakoitsijan toimintaa kokonaisuutena. Tuottamuksen kokonaisarvioinnissa merkitystä on muun muassa tien asemalla liikennejärjestelmässä, tien kunnolle asetetuilla laatuvaatimuksilla, tietä käyttävän liikenteen laadulla ja määrällä, kohtuullisella toimenpideajalla, tienkäyttäjien varoittamisella ja vahingon ennalta-arvattavuudella.

Tuottamuksellisuutta arvioidaan ensisijaisesti urakan sopimusehtojen noudattamisen kautta, koska sopimusehtoja noudattaen maanteiden tulisi olla yleisen liikenteen tarvetta ja väylän liikenteellistä merkitystä vastaavassa kunnossa. Tuottamusarvioinnissa merkitystä on esimerkiksi sillä, onko tietä

5.10.2020

tarkastettu sopimuksen mukaisesti, onko tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytty oikea-aikaisesti, ja onko toimenpiteet suoritettu hyväksytyillä työmenetelmillä ja materiaaleilla. Jos urakka-asiakirjoissa asetetut laatuvaatimukset täyttyvät, ei tuottamusta pääsääntöisesti ole.

Päätös vahingonkorvaushakemukseen on ELY-keskuksen näkemys korvausvastuusta. Päätöksenteossa huomioidaan yhtenäiset ratkaisulinjaukset ja vahinkotapahtuman osapuolten tasapuolinen kohtelu. Sillä ei kuitenkaan sitovasti ratkaista vahingonkorvausvelvollisuutta, koska tienkäyttäjä voi aina tarvittaessa saattaa asian toimivaltaisen käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Maantielle jätettyjen ajoneuvojen osalta Lapin ELY-keskus selvittää siirtoajoneuvojen omistajatiedot ja tekee ajoneuvojen siirtämiseen liittyvät päätökset viipymättä saatuaan urakoitsijalta tiedon siirron toteutumisesta. Ilmoitukset siirrettävistä ajoneuvoista saadaan Harja -järjestelmän kautta. Urakoitsijan oikeilla toimintatavoilla on olennainen merkitys siirtoajoneuvoprosessin sujuvuuden kannalta. Siirtoajoneuvotehtävät on kuvattu urakan asiakirjoihin sisältyvässä Väyläviraston viranomaispäätöksiin ja lausuntoihin liittyvässä maastopalveluohjeessa.

Lapin ELY-keskus pitää yllä ja ohjeistaa yhdessä Väyläviraston kanssa vahingonkorvaus- ja siirtoajoneuvoprosessin sujuvan toiminnan edellyttämää valtakunnallista sidosryhmäverkostoa.

7.1.8 Tienpidon lupa- ja sopimustehtävät

Tiealuetta koskevat lupa- ja sopimustehtävät on keskitetty valtakunnallisesti Pirkanmaan ELY-keskukselle. Tienpidon lupa- ja sopimustehtävistä säädetään laissa liikennejärjestelmästä ja maanteistä ([LjMT 503/2005](#)), maankäyttö- ja rakennus-(MRL) sekä tieliikennelaissa (TLL). Päätösvallasta säädetään ELY-asetuksessa. Lupamaksut määräytyvät maksuasetuksen (valtioneuvoston asetuksen [1372/2018](#) sekä sen liitteen muuttamisesta annetun asetuksen [387/2020](#)) mukaan.

Pirkanmaan ELY-keskus hoitaa keskitetysti Liikenteen asiakaspalvelukeskuksessa ELY-asetuksen mukaan maantie, rata- ja vesiväyläasioiden valtakunnallisen neuvontapalvelun sekä seuraavat tienpidon lupatehtävät:

- *Erikoiskuljetusluvut*
- [tieliikennelain 191 §:ssä](#) tarkoitetut erikoiskuljetuslupia koskevat tehtävät
- *Tiealueeseen kohdistuva työ sekä rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle*
- [LjMT 42 §:ssä](#) tarkoitetut lupatehtävät ja [42 a §:ssä](#) tarkoitetut ilmoituksia ja toimenpiteen kieltämistä koskevat tehtävät

5.10.2020

- *Liittymäluvut ja suoja- ja näkemäalueiden poikkeamispäätökset alemman tieverkon osalta*
 - [LjMT 37](#) ja [47 §:ssä](#) tarkoitetut liittymiä koskevat lupatehtävät ja suoja- ja näkemäalueita koskevat poikkeamispäätökset yhdysteiden ja vähäliikenteisten seututeiden osalta, yhdyskuntateknisiin kaapeleihin ja johtolinjoihin liittyvät lupatehtävät mukaan lukien liittymälupapäätökset ja poikkeamispäätökset kuitenkin kaikkien maanteiden osalta
- *Tilapäiset liikennemerkkijärjestelyt ja palvelukohdeopastaminen*
 - tieliikennelaissa tarkoitetut tilapäisiä liikennejärjestelyjä koskevat lupa- ja lausuntotehtävät sekä [tieliikennelain 81 §:ssä](#) tarkoitettuja opastusmerkkejä koskevat lupatehtävät liikennemerkkien E2, F16–F17 ja liitteessä 3.7 mainittujen osalta
- *Tienvarsimainonta ja -ilmoittelu*
 - [LjMT 52 §:ssä](#) tarkoitetut tienvarsimainontaan ja -ilmoitteluun liittyvät tehtävät
- *Mainostoimenpiteen lausunnot ja kuuleminen*
 - [Maankäyttö- ja rakennuslain \(132/1999\) 126 a §:n](#) 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettujen mainos-toimenpidelupien myöntämiseen liittyvät [133 §:ssä](#) tarkoitetut tehtävät kuultaessa ELY-keskusta tienpitoviranomaisena ja sen 2 momentissa tarkoitetun oikeusvaikutteisen kaavan nojalla toteutettaviin mainoslaitteisiin liittyvät lausumistehtävät sekä [192 §:n](#) 1 momentissa tarkoitetun puhevallan käyttämisen tienpitoviranomaisena.
- *Palvelu- ja pysäköintialueiden myyntitoiminta*
 - [LjMT 8 §:n 1–2 momentissa](#) tarkoitetut ELY-keskukselle tienpitoviranomaisena kuuluvat tehtävät.

Säädellyn toiminnan tarkoituksena on huolehtia tieomaisuuden säilymisestä sekä taata tienkäyttäjille sujuva ja turvallinen liikkuminen. Yhteiskunnan kannalta on myös tärkeä mahdollistaa järkevä infrarakentaminen, joka tarkoittaa maantietalueen hyödyntämistä erilaisissa yhdyskunnan kannalta tärkeiden toimintojen tarpeissa. Näitä ovat esimerkiksi kunnallistekniset-, sähkö- ja telejohdot sekä niihin liittyvät laitteet. Lupakäsittelyn tehtävänä on sovittaa yhteen edellä mainitut tarpeet.

7.1.9 Toiminta tiealueella

Tieverkolla tai sen läheisyydessä saattaa olla toimintaa, joka vaikuttaa tieliikenteen turvallisuuteen. Tällaista toimintaa harjoittavat esimerkiksi viranomaiset (rajavartiolaitos, poliisi, pelastuslaitos), kunnat, palveluntuottajat, yritykset. Liikenne tietyömaalla –ohjesarja kuvaa palveluntuottajille ja viranomaisille menettelyitä, joiden tehtävät ulottuvat tiealueelle. Lisätietoa: www.vayla.fi > *Palveluntuottajille* > *Ohjeluetelo*

5.10.2020

7.2 Omaisuuden hallinta

7.2.1 Tieverkon kehittäminen

Tiensuunnittelu- ja toteutustoiminnan vastuut on kuvattu Väyläviraston työjärjestyksessä. Pääperiaate on, että Väylävirasto hoitaa isot rakennushankkeet, joilla tarkoitetaan kaikki kehittämisrahalla toteutettavat sekä isommat perusväylänpidon rahalla toteutettavat hankkeet. ELY-keskukset hoitavat vastaavasti pienemmät, perusväylänpidon hankkeet. Rakennuttamisen ohjeet ja menettelyt on kuvattu Rakennuttajan projektikäsikirjassa ja hankinnan ohjeistuspalvelussa.

Väylähankkeen suunnittelun tai rakentamisen toteutuksesta vastaa hankkeeseen nimetty projektipäällikkö apunaan viraston tekniset asiantuntijat sekä projektinhallinnan asiantuntijat. Väylähankkeen suunnitteluun ja toteutukseen kilpailutetaan palveluntuottajat. Hankkeen organisointiin vaikuttaa valittu toteutusmalli esim. ST-urakka, KU-urakka, allianssimalli. Palveluntuottajat noudattavat toimeksiantoon laadittuja sopimusasiakirjoja ja niihin määritettyjä tehtäviä ja tavoitteita. Toimeksiannon suunnitelmien ja toteutuksen aikaisten tehtävien hoitoa, laatua, vaatimustenmukaisuutta ja turvallisuutta seurataan mm. sopimusten mukaisissa seurantakokouksissa.

Lisätietoa www.vayla.fi > *Hankkeet > Hankkeiden suunnittelu*
www.vayla.fi > *Rakentaminen > Tiehankkeet > Käynnissä olevat tiehankkeet*
www.vayla.fi > *Palveluntuottajille > Ohjeluetelo*
[Väyläviraston intranet](#) > *Hankinnan ohjeistuspalvelu*
[Väyläviraston intranet](#) > *Työkalut > Rakennuttajan projektikäsikirja*

7.2.2 Tiehankkeiden suunnittelu

Väylävirasto vaikuttaa liikennejärjestelmän kehittämiseen osallistumalla maankäytön suunnitteluun maakuntakaavatasolla ja kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan sekä osallistumalla ja opastamalla kolmansia osapuolia toteuttamaan kohteitaan liikennejärjestelmän liittyvät vaatimukset huomioiden.

Tiekohteiden suunnittelu perustuu toiminnassa noudatettavaan normien, teknisten ja turvallisuusohjeiden noudattamiseen, vaikutusten arviointiin ja suunnitteluprosessin aikana tarkentuvaan riskienhallintaan. Suunnittelutyön ohjaamisella ja kohdentamisella pyritään vähentämään kohteen jatkototeutuksessa esiintyviä riskejä, jotka voivat liittyä mm. käytön aikaiseen toiminnalliseen turvallisuuteen, tieliikenteen turvallisuuteen sekä kunnossapidettävyyteen, huollettavuuteen ja rakenteiden käyttöikään. Lisätietoa: [Väyläviraston intranet](#) > *Dokumentinhallintajärjestelmä > Toimintajärjestelmä > Väyläverkon kehittäminen.*

5.10.2020

Väyläverkon kehittämisen ohjeistuksen ja toimintaperiaatteiden sekä palveluntuottajan valvonnan vastuut on kuvattu [Väyläviraston työjärjestyksessä](#).

Maanteiden hankesuunnittelun ohjeet ja menettelyt on kuvattu hankesuunnittelun toimintajärjestelmässä. Lisätietoa: [Väylävirasto intranet](#) > *Hankesuunnittelun toimintajärjestelmä*

7.2.3 Tiehankkeiden toteutus

Tiehankkeen toteutuksen vaiheet ovat rakennushankkeen toteutuksen suunnittelu, rakennushankkeen toteutus sekä rakennushankkeen käyttöönotto ja valmistuminen/päättyminen. Rakennushanketta suunniteltaessa on huolehdittava siitä, että rakennushankkeen organisoinnissa ja työn järjestykseen liittyvässä suunnittelussa otetaan huomioon rakennustyön toteuttaminen siten, että rakennustyö voidaan toteuttaa turvallisesti, vaarantamatta liikennettä tai olemassa olevia rakenteita sekä aiheuttamatta haittaa työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle.

Rakentamisen laatu, rakenteiden käyttöikä ja yhteensopivuus varmistetaan normeihin, määräyksiin, teknisten suunnittelu- ja toteutusohjeiden sekä riskienhallinnalla ja käyttöönottomenetelmin. Toteutusvaiheen aikaiset tehtävät turvallisuuden varmistamisessa koostuvat ennakoivaan turvallisuussuunnitteluun, työnaikaiseen liikenneturvallisuuteen sekä työturvallisuuteen liittyvistä tehtävistä.

Rakennuttajan projektikäsikirjassa on kuvattu turvallisuus- ja riskienhallintatoimenpiteet hankkeen eri vaiheissa

- [Väyläviraston intranet](#) > *Työkalut* > *Rakennuttajan projektikäsikirja* > *Rakennushankkeen toteutuksen suunnittelu* > *Toteutushankkeen sisällön valmistelu* > *Turvallisuus ja riskienhallinta toteutuksen suunnittelussa*
- [Väyläviraston intranet](#) > *Työkalut* > *Rakennuttajan projektikäsikirja* > *Rakennushankkeen toteutus* > *Rakentaminen* > *Turvallisuus ja riskienhallinta rakennusvaiheessa*

Rakennuttajan projektikäsikirjaa käyttävät viraston lisäksi tilaajan tehtäviä hoitavat palveluntuottajat.

Väyläverkon kehittämisen ohjeistuksen ja toimintaperiaatteiden sekä palveluntuottajan valvonnan vastuut on kuvattu [Väyläviraston työjärjestyksessä](#).

7.2.4 Tieverkon kunnossapito

Väylävirasto seuraa liikenneturvallisuuden ja onnettomuusriskien tasoa eri vuoden aikoina tieverkon eri osalla sekä tarvittaessa esimerkiksi toimintalinjatöiden yhteydessä voi kiristää laatuvaatimuksia. Väylävirasto ja ELY-

5.10.2020

keskukset toimivat verkostomaisessa yhteistyössä ja seuraavat urakoiden laadun ja laadunvalvonnan toteutumista.

ELY-keskukset seuraavat hoito-, ja ylläpitourakoissa esiintyviä vaaratilanteita sekä liikenteen ja liikenneympäristön asiakaspalautteita ja varmistavat, että urakoitsijat ovat tehneet toimenpiteitä vaativat kunnossapitotyöt. ELY-keskukset tekevät vaaratilanneyhteenvedot säännöllisesti Väylävirastoon. Kunnossapidon akuutteja asiakaspalautteita ja niihin reagointia tilaaja ja urakoitsijat seuraavat Harja-tietojärjestelmän avulla. Väylävirasto seuraa TURI:n kautta työmailla esiintyviä liikenteen vaaratilanteita ja onnettomuuksia, ja tarpeen mukaan ryhtyy toimenpiteisiin riskin pienentämiseksi urakoissa ja hankkeissa. Lisätietoa ohjeesta: [Turvallisuuspoikkeamien ilmoittaminen ja käsittely](#)

Osana sopimusasiakirjoja palveluntuottajalle kuvataan muun muassa kunnossapidon urakka-alueen kunnossapitoluokat, rekisteritiedot taulukoina ja karttoina, toiminta-alueen rajapinnat sekä perustiedot kunnossapidettävistä rakenteista, varusteista ja laitteista. Sopimukseen sisältyy muun muassa kunnossapitomateriaalien hallintaan ja kalustoon kaluston käyttöön liittyviä vaatimuksia. Tierakenteiden kuntoa, vika- ja häiriötilanteita, kunnossapitotöiden laatua, vaatimustenmukaisuutta ja turvallisuutta seurataan sopimusten mukaisissa säännöllisissä seurantakokouksissa.

7.3 Palveluiden hankinta

7.3.1 Hankinnat ja hankintaprosessi

Hankintaa kehitetään Väyläviraston Hankinnan toimintalinjojen ja Hankinnan linjausten kautta. Lisätietoa: [Hankinnan ohjeistus -palvelu](#). Hankinnan toimintalinjat koskevat sekä Väylävirastoa, että ELY-keskusten infrahankintoja. Hankintaprosessin vaiheet:

- A) Hankinnan suunnittelu ja valmistelu
- B) Kilpailutus (lainsäädännön alainen prosessi)
- C) Toteutuksen aikainen toimintoja

Väyläviraston Hankinnan ohjeistus -palvelu kokonaisuus sisältää toimintatavat hankinnan aikaiseen toimintaa alkaen hankinnan suunnittelusta päättyen toteutuksen aikaiseen toimintaan. Hankinnan ohjeistus -palvelu on löydettävissä Väyläviraston intranetissä ja Extranetissä ja sen sisältöä käyttävät viraston lisäksi tilaajan tehtäviä hoitavat palveluntuottajat.

Hankinnat on ryhmitelty hankintojen koordinoinnin ja ohjauksen näkökulmasta tuote- ja palveluryhmiin ja hankintakategorioihin. Hankinnan ohjeistuspalvelusta löytyy hankinnan kategorioihin liittyvät kuvaukset, kilpailutusasiakirjapohjat sisältäen sopimusluonnokset ja toimintaan keskeisesti liittyvät tehtävälisät ja malliasiakirjat, keskeinen lainsäädäntö, muut keskeiset

5.10.2020

tiedot hankintoihin liittyen sekä yleiset sopimusehdot. *Lisätietoa:* www.vayla.fi.

7.3.2 Alihankintaketjujen hallinta tienpidossa

Tienpidon hankinnoissa aliurakkaketjujen hallintaan kiinnitetään huomiota. Maanteiden hoitourakassa pääurakoitsija tyypillisesti teettää käytännön kunnossapitotyöt aliurakoitsijalla aliurakkana ja tämän on mahdollista edelleen teettää työt kolmannella urakoitsijalla aliurakkana. Urakoiden ketjuttaminen tätä pidemmälle ei ole sallittua. Rakennushankkeissa urakan aliurakkaketju säädetään hankekohtaisesti riippuen hankittavasta kohteesta ja siihen liittyvistä erityispiirteistä.

Urakoitsijan on esitettävä aliurakoitsijat tilaajan hyväksyttäväksi riittävän ajoissa. Tilaajan hyväksymien aliurakoitsijoiden kanssa on tehtävä kirjallinen sopimus. Kirjallisten sopimusten tekemisestä urakoitsijan on pidettävä listaa, johon aliurakoitsija nimikirjoituksellaan vahvistaa sopimuksen olemassa olon. Lista esitetään tilaajalle työmaakokouksissa aina uuden urakoitsijan tehtyä sopimuksen.

Pääurakoitsijan tulee huolehtia oman ja aliurakoitsijoiden urakkahenkilöstön perehdyttämisestä, ajantasaisesta osaamisesta ja turvallisista työmenetelmistä sekä tilaajan vaatimusten tuntemisesta. Pääurakoitsijan tulee järjestää ko. sopimuksen mukaisesti turvallisuuskoulutusta omalle henkilöstölle sekä aliurakoitsijoille.

Pääurakoitsijalla tulee olla dokumentoituna ajantasaiset tiedot omista ja aliurakoitsijoiden työntekijöistä, näiden pätevyyksistä ja muusta osaamisesta sekä perehdyttämisestä ja käydyistä koulutuksista.

Pääurakoitsija on velvollinen ottamaan omille ulkomaalaisille työntekijöilleen tapaturmavakuutukset ja huolehtimaan siitä, että alihankkijat toimivat vastaavalla tavalla omien työntekijöidensä kanssa. Pääurakoitsija on velvollinen noudattamaan ulkomaisiin työntekijöihinsä nähden suomalaista lainsäädäntöä ja huolehtimaan siitä, että myös alihankkijat toimivat vastaavalla tavalla.

7.3.3 Liikenteenohjauksen palvelusopimus

Väylävirasto hankkii tie-, meri- ja rautatieliikenteen liikenteen ohjaus- ja hallintapalvelua Traffic Management Finland Groupilta (TMFG). TMFG tytäryhtiö Intelligent Traffic Management Finland (ITMF) tuottaa tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelut, jotka sisältävät maantieverkolle tuotettavat tieliikenteen operatiiviset ja siihen läheisesti liittyvät toiminnot mahdollistaen henkilö- ja tavaraliikenteelle turvallisen, sujuvan ja häiriöttömän liikennöinnin.

5.10.2020

Väyläviraston ja TMFG:n välinen palvelusopimus sisältää tilattavista tehtävistä palvelukuvaukset ja palvelusuunnitelman, joissa kuvataan yhteistointamennettelyt sekä vastuut. Palveluntuottajalta edellytetään omaan toimintaan liittyvää riskienhallintaa, varautumisvelvoitteiden ja niihin liittyen tehtävien hoitamista, liikenteen ohjauksen ja hallinnan osaamisen ja pätevyysien hallintaa, poikkeamien hallintaa sekä oman toiminnan valvontaa. Palvelusopimuksen hallinta tapahtuu kumppanuuden ohjausryhmän ja liikennemuoto kohtaisten työryhmien avulla. Palvelun hankinnan vastuut on kuvattu Väyläviraston työjärjestyksessä.

Kumppanuussopimuksen nojalla TMFG laatii sopimuksen siirtymäajan puitteissa turvallisuusjohtamisjärjestelmän. Kuitenkin laissa Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi 1.1.2019 alkaen ([547/2018](#)) ja [hallituksen esityksessä 34/2018](#) 3§:ssä todetaan, että tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajalta edellytetään toimintakäsikirjan pitämistä. Tätä jälkimmäisenä mainittua toimintakäsikirjaa pidetään ITM Finlandin osalta riittävänä turvallisuusjohtamisjärjestelmän kuvauksena. TMFG on laatinut tytäryhtiökohtaiset turvallisuussuunnitelmat ja varautuu mm. niiden avulla mahdollisiin vaaratilanteisiin ja onnettomuuksiin sekä poikkeus- ja häiriötilanteissa.

7.3.4 **Projekti-, urakka- ja hankesopimus kokonaisuus**

Tieverkolle määritetyt konsulttien toteuttamat ohje-, selvitys-, projekti-, suunnitteluttamis-, rakennuttaja-, ja isännöitsijätehtäväkokonaisuudet sekä rakennushankkeiden toteuttajien ja kunnossapitäjien hanke- ja urakkakokonaisuudet määritellään sopimuksissa ja sopimusvelvoitteiden täyttymistä valvotaan osana operatiivista toimintaa. Sopimusehdot perustuvat seuraaviin:

- Urakkaohjelma (hankinnanohjeistuspalvelu)
- KSE 2013 Konsulttitoiminnan yleiset sopimusehdot
- YSE 1998 Rakennusurakan yleiset sopimusehdot

Hankintoja tehtäessä palveluntuottajilta edellytetään osana sopimusta soveltuvuuden vähimmäisvaatimusten täyttämistä ja että, toiminnassa noudatetaan turvallisuusjohtamisjärjestelmän mukaisia menettelyitä. Lisätietoa toimittajapätevyyksistä: [Väylävirasto intranet](#) > *Hankinnan ohjeistus* > *Lainsäädäntö ja ohjaus* > *Hankinnan ohjaus* > *Toimittajapätevyysvaatimukset*.

Selvitykset vaatimusten täyttämistä pyydetään hankintaprosessin yhteydessä ja tiedot tarkistetaan ennen hankintapäätöksen tekemistä sekä määrävällein sopimuskauden kestäessä. Ennen palvelun aloittamista palveluntuottajan kanssa pidetään sopimuskatselmustilaisuus tai turvallisuuden aloituspäätös, jossa käydään läpi palveluntuottajan kyky ja osaaminen sekä valmius suorittaa sopimuksen mukaiset tehtävät.

5.10.2020

Kunakin tehtävän, projektin, hankekokonaisuuden tai urakan sopimuksen tilaava ylitarkastaja, projektijohtaja tai projektipäällikkö vastaa säädösten ja ohjeiden mukaisesta toiminnasta, osaamisen varmistamisesta sekä seuranta- ja kokousmenettelyistä. Osallistumisveloitteet varautumiseen, turvallisuus- ja riskienhallintapalaveriinhin sekä töiden yhteensovittamiseen liittyen määritetään urakka- ja sopimusasiakirjoissa.

Sekä tilaajan palveluntuottajaan kohdistamalla valvonnalla, että palveluntuottajan itsensä suorittamalla itselleluovutus-menettelyllä varmistetaan, että palveluntuottajan dokumentaatio on tallennettu tilaajan määrittämään projektipankkiin ja -järjestelmiin toiminnassa määritettyjen menettelyiden mukaisesti.

7.3.5 Varautumisveloitteet osana palveluntuottajan tehtäviä

Varautumisveloitteet ja häiriötilanteiden hallintaan liittyvät tehtävät on huomioitu tieverkolla toimijoiden ja palveluntuottajien välissä sopimuksissa. Jokaisen palveluntuottajan, joka tuottaa Väyläviraston toimeksiannosta kunnossapitoa tai muuta tieliikenteen toimintaan vaikuttavaa palvelua, on varauduttava siihen, että toiminta jatkuu kaikissa olosuhteissa. Muun muassa kunnossapitäjän valinnassa painotetaan palveluntuottajan kykyä varautua normaalitilanteiden ja häiriötilanteiden hallintaan sekä kykyä varautumisen yhteistoimintamenettelyiden hoitamiseen.

7.4 Muutosten hallinta

7.4.1 Toimintaympäristön muutosten hallinta

Merkittävässä muutoksissa noudatetaan Väyläviraston riskienhallinnan menettelyitä. Osana jatkuvan parantamisen menettelyitä ja osana Väyläviraston toiminnansuunnittelua huomioidaan toimintaympäristön muutoksiin liittyvät toimenpiteet.

Viraston turvallisuusjohtamisjärjestelmässä tai organisaatiossa tapahtuvat merkittävät muutokset ja niihin sisältyvät vaarat ja uhat käsitellään muutoksen valmistelun yhteydessä muutoksesta työjärjestyksen mukaisesti vastuussa olevan vastuuhenkilön ohjauksessa. Toimintaan ja tekniikkaan liittyvät muutokset käsitellään kyseisellä toimialalla toimintaan määritettyjen vastuiden mukaisesti.

8 Sopimuksenmukaisuuden valvonta

Väyläviraston johtamisjärjestelmän kappaleessa 4 on kuvattu valvonnan, seurannan ja arvioinnin kokonaisuus. Lisätietoa: [Väylävirasto intranet](#) > Organisaatio > Johtaminen > Johtamisjärjestelmät

Väyläviraston/ELY-keskuksen ja palveluntuottajien välisessä sopimuksessa kuvataan tehtävät ja vastuut. Palveluntuottajan tulee sisällyttää alihankintasopimuksiinsa Väyläviraston ja palveluntuottajan vaatimukset. Palvelun sopimuksenmukaista toteutusta valvotaan sopimuskatselmuksissa tai erillisissä

5.10.2020

seurantakokouksissa. Lisäksi Väylävirasto valvoo palveluntuottajien toimintaa Väyläviraston omavalvonnan vuosisuunnitelman mukaisesti.

Palveluntuottajien kanssa pidetään tarvittaessa yrityskohtaisia tapaamisia (esim. turvallisuuskeskusteluja) esiin nousseiden tapahtumien ja vakavien poikkeamien vuoksi. Yrityskohtaisten tapaamisten järjestämisestä vastaa ao. toimialan toimialajohtaja. Väyläviraston asiakirjahallintajärjestelmän ohjeiden mukaisesti tallennetaan keskeiset palveluun ja turvallisuuteen liittyvät sopimukset ja muut asiakirjat.

Erikoissuunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa arvioidaan palveluntuottajan ja tilaajan omavalvonnan lisäksi vielä ulkopuolisten ja riippumattomien arviointi- ja tarkastuslaitosten toimesta. Valvonnalla varmistetaan, että työn suunnittelu, työn suoritus ja lopputulos vastaavat tilaajan ja tilaajan ohjeiden työlle asettamia vaatimuksia, niin turvallisuuden kuin teknisten sekä taloudellisten vaatimusten osalta.

8.1 Suunnittelutoiminnan valvonta

Tiensuunnittelun valvontaan valmistaudutaan menettelyin, jotka on *kuvattu [LjMTL 3a-luvussa](#)*.

8.2 Rakennustoiminnan työmaavalvonta

Väyläviraston Hankinnan ohjaus -palvelussa on esitetty rakennuttajakonsultin tehtäväluettelo rakennuttamiseen ja tehtäväluettelo toteutussuunnittelun ohjaukseen liittyen. Tehtäväluettelot löytyvät Hankinnan ohjeistus -palvelussa. Lisäksi on käytössä turvallisuuskoordinaattoreiden nimeämiskirje -pohjia, jossa kuvataan turvallisuuskoordinaattorin tehtävät. Lisätietoa: [Väylävirasto intranet](#) > *Hankinnan ohjeistuspalvelu* > *Kategoriat* > *Teettämistä ja hankintapalvelut* > *Hankintapalvelut* > *B Kilpailutus* > *Tarjouspyyntö*.

Lisäksi rakennuttamista ohjaa Rakennuttajan projektikäsikirja. [Väyläviraston intranet](#) > *Työkalut* > *Rakennuttajan projektikäsikirja* > *Rakentaminen* > *Rakennushankkeen toteutus* > *Rakentaminen* > *Rakennushankkeen ohjaus ja raportointi sekä urakan valvonta*.

Väylävirasto kuvaa osana sopimusasiakirjoja kohteelle laaditut suunnitelmat ja niihin liittyvät lähtötiedot. Ohjeet rakennustoiminnan vaatimuksille ja laadutavoitteet määritellään pääsääntöisesti suunnitteluprosessin aikana, mutta olosuhteiden tai tarpeiden muuttuessa suunnitelmat päivitetään rakennustoiminnan aikana.

Valvontasuunnitelmat ja valvontadokumentit sekä turvallisuuden ja riskienhallinnan dokumentit tallennetaan niille laadittuihin kansioihin osoitettuun Väyläviraston dokumentinhallintajärjestelmään tai projektipankkiin/projektiportaaliin ja niitä päivitetään säännöllisesti urakan aikana. Sopimus täydentää menettelyt.

5.10.2020

8.3 Kunnossapitotoiminnan valvonta

Kunnossapidon ohjeissa ja [talvihoidon toimintalinjoissa](#) (1/2018) on otettu huomioon turvallisuusvaatimukset erilaisissa tieympäristöissä ja niiden perusteella on laadittu mm. ohje [talvihoidon laatuvaatimukset](#) (33/2018). Kesäajan kunnossapidosta on olemassa ohjeet mm. hoidon ja ylläpidon tuotekortit, viherrakentaminen ja hoito tieympäristössä, sorateiden kunnossapito ja päällysteiden paikkaus. Työturvallisuuden kannalta keskeisiä ohjeita ovat mm. Tieturva 1 ja 2 sekä [Liikenne tietyömaalla – Kunnossapitotyöt](#) -ohje (3/2015).

Maanteiden hoitourakoiden sopimuksissa on kuvattu ja sovittu maanteiden hoitourakoiden sopimus- ja valvontakäytännöt kyseisessä urakassa. Periaatteet kuvataan ja päivitetään valtakunnallisesti kilpailutusasiakirjapohjiin vuosittain niiden urakoiden osalta, jotka sinä vuonna kilpailutetaan.

Väylävirastolla on käytössään sisäinen maanteiden hoidon laadunvalvonta-ohje, jossa kuvataan valvonnan toimenpiteet ja prosessit, joita kaikissa alueurakoissa tulee noudattaa. Ohje on tarkoitettu vain Väyläviraston ja ELY-keskusten käyttöön. Valvontaohjetta päivitetään säännöllisesti viiden vuoden välein tai tarpeen mukaan jopa vuosittain. ELY-keskusten valvojat keskustelevat laatupuutteista, arvonvähennyksistä ja mahdollisista laiminlyönneistä säännöllisesti urakoitsijoiden kanssa mm. työmaakokouksista. Laadun alituksista ja laiminlyönneistä on mahdollista määrätä sanktioita. Virkaajan ulkopuolisessa laadunvalvonnassa käytetään apuna myös konsultteja. Laadunvalvonnassa keskeistä on myös tietojärjestelmien kautta hyödynnettävien tietojen, kuten toimenpidetietojen ja säätietojen hyödyntäminen.

Väylävirasto ja ELY-keskukset huolehtivat väylien liikennöitävyydestä ympäri vuoden. Talvihoidon toimintalinjat määrittelevät ne periaatteet, joiden mukaan maanteiden liikennöitävyys talviaikana turvataan ja tiet hoidetaan. [Talvihoidon toimintalinjat](#) on uudistettu vuonna 2018. Uudet linjaukset on päätelillä otettu pääosin käyttöön ja koko maantieverkolla uudet linjaukset astuvat voimaan urakoiden kilpailutuksen mukaan vuosina 2019-23.

Kunnossapitotoiminnassa noudatettavat ohjeet, valvontasuunnitelmat ja valvontadokumentit sekä turvallisuuden ja riskienhallinnan dokumentit tallennetaan erikseen niille laadittuihin kansioihin Väyläviraston määrittämään projektipankkiin (BEM). Hoitourakoissa ELY-keskukset tallentavat osan dokumenteista HHJ-järjestelmään (hankintojen hallintajärjestelmä). HARJA-järjestelmää käytetään myös valvonnassa tietorapapintojen kautta. Sopimus täydentää menettelyt.

8.4 Liikenteenohjaustoiminnan valvonta

Liikenteenohjausyhtiön toimintaa valvotaan palvelusopimuksen liitteenä olevissa palvelukuvauksissa määriteltyjen laatutasovaatimusten mukaisesti.

5.10.2020

Väylävirasto myös valvoo palveluntuottajan turvallisuusjohtamisen menettelyitä ja sopimuksen mukaisuutta. Valvonnasta vastaa TMFG:n palvelusopimuksen hankinnasta vastaava toimiala.

9 Turvallisuustoiminnan arviointi

9.1 Turvallisuustoiminnan seuranta (mittaus, analysointi ja arviointi) Väylävirastossa ja ELY-keskuksissa

Tieliikenneonnettomuuksia käsitellään Väylävirastossa ja ELY-keskuksissa tarpeellisessa laajuudessa. Maanteillä on tapahtunut viime vuosina keskimäärin 2 500 henkilövahinkoihin johtanutta liikenneonnettomuutta, joten yksittäisten tapauksien tarkastelu ei ole käytännössä mahdollista. Seurannassa pohjatietona on käytettävissä kuukausittaiset ennakkotiedot ja vuosittaiset tilastot henkilövahinkoihin johtaneista onnettomuuksista ja hirvionnettomuuksista. Väylänpitoon liittyvät puutteet korjataan ELY-keskusten toimesta välittömästi, mikäli riskitarkastelu antaa tähän aiheutta. Onnettomuustapahtumia analysoidaan pidemmissä aikasarjoissa, jolloin nähdään liikenneturvallisuuden kehitys kokonaisuutena ja eri toimintaympäristöissä, ja voidaan puuttua korjaustoimenpitein epäsuotuisaan turvallisuuskehitykseen.

Käytännössä tienpidollisten parannustoimenpiteiden vaikutusta liikenneturvallisuuteen, henkilövahinkojen ja liikennekuolemien vähenemiseen arvioidaan TARVA-ohjelman avulla. Investointi-hankkeiden osalta on käytettävissä IVAR-ohjelma. Ohjelmat pohjautuvat poliisin raportointiin tieliikenneonnettomuuksiin ja tieliikenneturvallisuustutkimuksen avulla muodostettuihin tienpidon vaikutusarviointeihin. Laskennalliset arviot tienpidon toimien liikenneturvallisuusvaikutuksista raportoidaan tuloseurannan osana LVM:lle, mutta ei toimenpidemääriä.

Väyläviraston toiminnassa tieliikenteen turvallisuutta ohjataan ja valvotaan yhteistyössä ELY-keskusten liikennevastualueiden kanssa seuraamalla ja analysoimalla onnettomuus- ja häiriötilanteita ja puuttamalla niihin myötävaikuttaneisiin tekijöihin tarvittaessa korjaavin tienpidon toimenpitein. Väylävirasto teettää työnaikaisten liikennejärjestelyiden turvallisuusauditointeja.

Käytössä olevat jatkuvat raportit:

- [Tilastokeskuksen raportit](#)
- [Onnettomuustietoinstituutin \(OTI\) raportit + teemaraportit](#)

Tieliikenteessä vakavasti loukkaantuneista ei tienpitäjillä ole toistaiseksi käytettävissä tietoa muussa kuin tutkimusten kautta raportoidussa muodossa. Tieto pohjautuu THL:n Tilastokeskukselle toimittamiin terveydenhuollon rekistereihin.

5.10.2020

Väylävirastossa seurataan myös tietoihin liittyviä vaara- ja onnettomuustilanteita. Väylävirasto on ohjeistanut hoito- ja kunnossapitotöiden suunnittelun ja tekemisen turvallisuusohjeistuksella. Vastaavasti työturvallisuuden kannalta Väylävirasto on ohjeistanut työntekijöiden työhön perehdyttämisen sekä suojaamisen itse työn aikana. [Ohjelueteloon](#) on koottuna tällä hetkellä voimassa olevat Väyläviraston antamat määräykset, tekniset ohjeet ja turvallisuusohjeet.

9.1.1 Johdon viikkokatsaukset

Väyläviraston johtoryhmä käsittelee välittömästi vakavat työturvallisuuspoikkeamat ja turvallisuuspuutteet kokouksissaan. Kokouksissa päätetään tarvittavat toimenpiteet turvallisuus- tai muiden asiantuntijoiden esittelystä tai heitä konsultoiden.

Väyläviraston toimialojen johtoryhmän kokouksissa käsitellään toimialaa koskevat riskienhallinta- ja turvallisuuspoikkeamatiedot sekä tehdyt omavalvontakäynnit tarvittavassa laajuudessa.

Akuuttien merkittävien tieliikenneonnettomuuksien yhteydessä toimitaan tehostetun viestinnän ohjeistuksen mukaisesti.

9.1.2 Kolmannesvuosiraportit

Väyläviraston turvallisuuden tilanne kuvataan kolme kertaa vuodessa laadittavilla turvallisuuden kolmannesvuosiraporteilla. Kolmannesvuosiraportti kootaan turvallisuusasiantuntijoiden yhteistyönä. Riskienhallinnan koordinaatioryhmä vastaa mm. tilakuvan raportoinnista kolmannesvuosittain, omavalvonnan suunnittelusta ja tilan tiedon (riskien, poikkeamien, havaintojen, hyvien käytäntöjen) jakamisesta.

Kolmannesvuosiraporttien sisältö koostuu raportointia edeltävän neljän kuukauden omavalvonnan, turvallisuuspoikkeamien analysoinnin ja riskienhallinnan koosteiden tuloksista ja niiden pohjalta määritellyistä toimenpide-esityksistä. Raportti toimenpide-esityksineen käsitellään toimialojen johtoryhmissä ja viraston johtoryhmässä tammi-, touko- ja syyskuun aikana johtamisjärjestelmässä kuvatun toiminnan turvallisuuden vuosikellon mukaisesti.

9.2 Johdon katselmus

Johdon katselmuksella tarkoitetaan johdon määrääjain suorittamaa järjestelmällistä toiminnan arviointia, jossa tarkastellaan toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja toteutumista suhteessa suunnitelmiin sekä kartoitetaan kehitystarpeita. Johdon katselmoinnin tarkempi kuvaus ja prosessi on kuvattu viraston johtamisjärjestelmässä [Väyläviraston intranet](#) > *Organisaatio* > *Johtaminen* > *Johtamisjärjestelmät*.

5.10.2020

10 Toiminnan jatkuva parantaminen

Väyläviraston ja sen palveluntuottajien velvollisuuksiin kuuluu huolehtia liikennejärjestelmän turvallisuudesta ja tieverkolla liikkuvien, liikennöivien ja työskentelevien työntekijöiden turvallisuudesta, sekä huolehtia työn vaikutuspiirissä olevien muiden henkilöiden ja infraomaisuuteen liittyvästä turvallisuudesta.

Riskienhallinta, valvonta ja poikkeamien hallinta ovat merkittävässä osassa Väyläviraston toiminnan seuranta ja toiminnan jatkuvaa parantamista. Nämä huomioidaan syötteinä Väyläviraston toiminnan suunnittelussa vuosittain.

Väylävirasto seuraa ja parantaa jatkuvasti tienpidon turvallisuusjohtamisjärjestelmän soveltuvuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta. Virasto ottaa toiminnan kehittämisessä huomioon analysoinnin, arvioinnin ja johdon katselmuksen tulokset sekä määrittää niiden perusteella muutostarpeet osana toiminnan jatkuvaa parantamista.

10.1 Turvallisuuspoikkeamien hallinta ja toimintaan puuttuminen

Väyläviraston johtamisjärjestelmän kappaleessa 4 on kuvattu Väyläviraston poikkeamienhallinnan kokonaisuus. Turvallisuuspoikkeamien käsittelyllä ja analysoinnilla varmistetaan turvallisuuden tietoisuuden parantamista. Turvallisuuspoikkeamien pohjalta laadittavia toimenpide-esityksiä käytetään osana jatkuvaa parantamista.

Väylävirasto seuraa ja raportoi hankkeidensa työmailla esiintyviä liikenteen vaaratilanteita ja onnettomuuksia, ja tarpeen mukaan ryhtyy toimenpiteisiin riskin pienentämiseksi sekä käynnissä olevissa, että tulevaisuudessa hankkeissa. Vastaavasti ELY-keskukset seuraavat hoito- ja ylläpitourakoissa esiintyviä vaaratilanteita sekä tietoonsa saamia liikenteen ja liikenneympäristön asiakaspalautteita ja viestivät niistä säännöllisesti viikoittain Väylävirastoon.

10.1.1 Turvallisuuspoikkeamien kirjaaminen

Operatiivisen toiminnan turvallisuuspoikkeamat kirjataan kunnossapidon raportointi- ja seurantajärjestelmä HARJA:aan, josta ne synkronoidaan automaattisesti turvallisuuspoikkeamien ja riskienhallinnan TURI -järjestelmään. Sekä HARJA- että TURI -järjestelmät toimivat Väyläviraston intranetissä ja Extranetissä. Lisätietoa ohjeesta: [Turvallisuuspoikkeamien ilmoittaminen ja käsittely](#)

10.1.2 Onnettomuustutkintakeskuksen tutkintaselostusluonnokset ja selvityspyynnöt

Vastuut onnettomuustutkintakeskuksen tutkintaselostusluonnosten lausuntojen valmistelusta on määritelty Väyläviraston työjärjestyksessä. Lausuntojen valmistelussa tehdään yhteistyötä toimialojen asiantuntijoiden sekä turvallisuusasiantuntijoiden kanssa. Vastuu tienpidon turvallisuuteen liittyvien selvitysten ja selvityspyyntöjen käsittelystä on turvallisuusjohtajalla.

5.10.2020

Onnettomuustutkintakeskuksen tutkintaselostuksien aineistoista tuotetut koosteet ja suositukset otetaan Väylävirastossa toiminnan suunnittelussa huomioon, mm. ohjetöissä.

10.1.3 Tutkijalautakuntien tutkintaselostukset

Tieturvallisuusdirektiivi sekä [Tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta annettu laki](#) (24/2001) edellyttävät kuolemaan johtaneista tieliikenneonnettomuuksista tutkintaa, mikä toteutetaan käytännössä yhteistyössä muiden osapuolten kanssa alueellisten onnettomuuksien tutkintalautakuntien toimesta. Tutkijalautakuntatyöstä saatavat tienpitoa koskevat kehitysehdotukset saatetaan tienpitäjän tietoon ja jatkokäsittelyyn yhteyshenkilöille paikallisiin ELY-keskuksiin ja Väylävirastoon.

Tutkijalautakunnat tutkivat vuosittain yli 200 tieliikennekuolemaan johtanutta onnettomuutta. Tutkijalautakuntien aineistoista tuotetut koosteet ja suositukset otetaan Väylävirastossa toiminnan suunnittelussa huomioon, mm. ohjetöissä.

10.1.4 Turvallisuutta kehittävien toimenpiteiden toteuttamisen ja vaikuttavuuden seuranta

Päätettyjen toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan toimialojen johtoryhmissä ja viraston johtoryhmässä.

10.1.5 Toiminta vastoin sääntöjä

Mikäli Väylävirasto havaitsee ohjeiden, määräysten tai lakien vastaista toimintaa, on Väylävirastolla oikeus ja velvollisuus puuttua omien palveluntuottajiensa toimintaan ja keskeyttää toiminta.

Vakavissa tai toistuvissa tapauksissa palveluntuottajan johto kutsutaan turvallisuuskeskusteluun, johon Väylävirastolta osallistuvat johdon edustajat, tilaajan vastuuhenkilö sekä tarvittavilta osin turvallisuusasiantuntijoita tapauskohtaisesti.

10.2 Onnettomuuksista ja vaaratilanteista oppiminen

Väyläviraston ja ELY-keskusten välisissä asiantuntijaverkostojen kokouksissa otetaan esille tienpidon poikkeus-, onnettomuus- ja vaaratilanteita. Tällä varmistetaan, että tieto leviää valtakunnallisesti jokaiseen ELY-keskukseen.

10.3 Tienpidon omavalvontaohjelma

[Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain](#) (503/2005) 100 b §:n mukaisesti tienpitäjän ja ELY-keskuksen on laadittava hoidettavinaan olevista tienpidon tehtävistä omavalvontaohjelma. Omavalvonnalla tarkoitetaan tienpidossa järjestelyä, jonka avulla varmistetaan, että toiminta ja palvelut järjestetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Omavalvontaohjelma on

5.10.2020

työkalu, jonka tarkoituksena on varmistaa myös tienpidon tehtävien suunnitelmallisuus, laatu ja lainmukaisuus sekä tienpidon valtakunnallinen yhtenäisyys.

Omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niihin perustuvat toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa. Viraston omavalvontaohjelma on luettavissa Väyläviraston [ulkoisilla verkkosivuilla](#).

Omavalvonnan avulla hallitaan toiminnan riskejä ja nostetaan esille kehittämiskohteita toimintatavoissa. Omavalvonta on siten osa jatkuvaa parantamista. Omavalvonnan avulla pyritään edelleen yhtenäistämään ja kehittämään viraston toimintatapoja hyväksi havaittujen käytäntöjen mukaisiksi. Omavalvonta kattaa kaiken viraston vastuulla olevan toiminnan, vaikka sen toteutus olisi annettu palveluntuottajan tehtäväksi. Omavalvonta on siis sekä viraston itsensä omaan toimintaan kohdistuvaa valvontaa, että viraston palveluntuottajiin toimintaan kohdistuvaa valvontaa.

Liitteet

-

Korvattu 8.11.2020